

ประมวลคำในพระบรมราชโองการ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๕๓-๒๕๔๕
ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประมวลคำในพระบรมราชาบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๙๓-๒๕๔๕

ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จัดทำโดย

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๙๗๖๙-๖๖-๙

พิมพ์ครั้งที่ ๕ : มิถุนายน ๒๕๕๐

(ฉบับปรับปรุง)

จำนวน : ๕,๐๐๐ เล่ม

ประมวลคำในพระบรมราโชวาท
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๓๓-๒๕๕๙
ที่เกี่ยวข้องกับ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดย
คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ริเริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสานต่อความคิดและเชื่อมโยงการขยายผลที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเพื่อจุดประกายให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับ และการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง

พระบรมราชาโชวาทและพระราชดำรัสในช่วงปี ๒๕๓๓-๒๕๔๖ ที่นำมาประมวลและกลั่นกรองเป็น **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** นับว่ามีคุณค่าอย่างหาที่เปรียบมิได้ สศช. จึงได้อัญเชิญมาจัดพิมพ์เผยแพร่แล้วถึง ๔ ครั้ง การจัดพิมพ์ครั้งนี้ นับเป็นครั้งที่ ๕ ซึ่งนอกจากจะได้เพิ่มเติม พระบรมราชาโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงปี ๒๕๓๗-๒๕๔๙ เข้ามาด้วยแล้ว ยังได้มีการจัดแบ่งหมวดหมู่ต่างๆ ใหม่ ให้เป็นไปตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสะดวกต่อการศึกษาและค้นคว้า

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท และช่วยให้ประชาชนเข้าใจถึงความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างลึกซึ้ง เกิดการน้อมนำหลักปรัชญาฯ มาปฏิบัติในวิถีชีวิต ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้เพื่อนำสู่ความสุขและความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืนอย่างแท้จริง

เศรษฐกิจพอเพียง

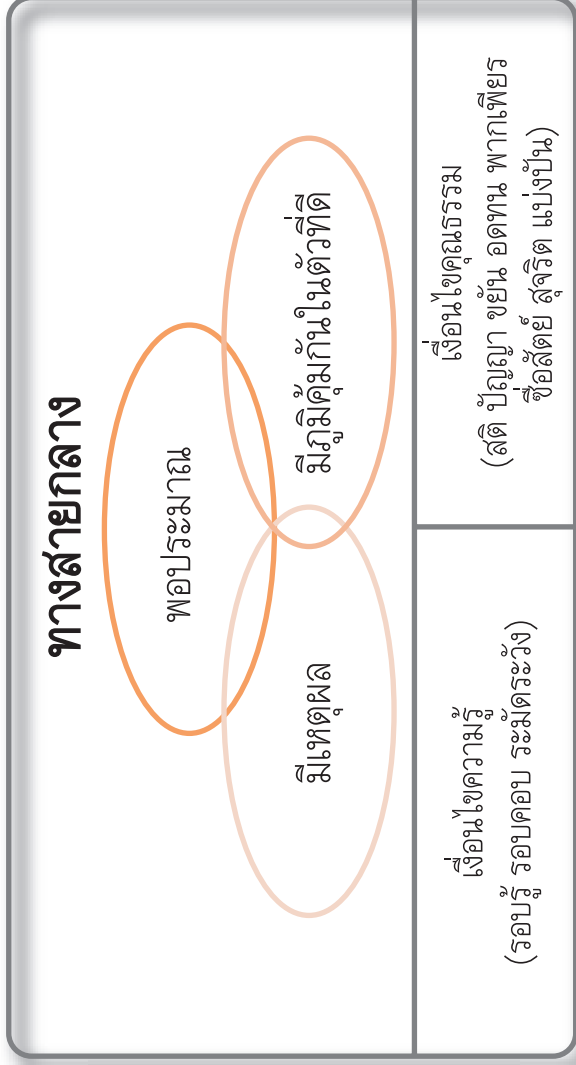
“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ก้าวหน้าไปอย่างสมดุลด้วยการดำเนินไปใน ทางสายกลาง ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของประชาชนโดยทั่วไป

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สารบัญ

	หน้า
พอเพียง / เศรษฐกิจพอเพียง / Sufficiency Economy	๗
ความพอประมาณ	๒๑
ความมีเหตุผล	๓๑
การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	๔๓
เงื่อนไขความรู้	๕๙
ความรู้.....	๖๐
หลักวิชา / หลักวิชาการ.....	๗๕
รอบรู้ / รอบคอบ / ระมัดระวัง.....	๘๑
เงื่อนไขคุณธรรม	๘๙
คุณธรรม	๙๐
ความซื่อสัตย์ / สุจริต.....	๙๔
ความเพียร / พากเพียร / อดทน	๙๙
สติ / ปัญญา.....	๑๐๙
ไม่เบียดเบียน / เมตตา.....	๑๐๗
ตั้งใจดี / คิดดี / ทำดี.....	๑๑๐
ความรับผิดชอบ / รับผิดชอบ / รับชอบ	๑๑๕
หน้าที่.....	๑๑๘
ประโยชน์ส่วนรวม / ประโยชน์ส่วนตัว / เสียสละ.....	๑๒๐
ความสามัคคี / ร่วมมือ / ประองตอง	๑๒๔
ความสุข / ความเจริญ.....	๑๓๓
ทฤษฎีใหม่	๑๓๕

พอเพียง ▶▶

เศรษฐกิจพอเพียง

Sufficiency Economy

พอเพียง / เศรษฐกิจพอเพียง /

Sufficiency Economy

“...การจะเป็นเช่นนั้น ไม่สำคัญ. สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน. แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มี**พอเพียง**กับตัวเอง. อันนี้ก็เคยบอกว่า**ความพอเพียง**นี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง. อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความ**พอเพียง**พอสมควร. บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...คนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจ ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความ**พอเพียง** เลยรู้สึกว่าจะไม่หรรษา. แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้**พอเพียง**ได้. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...ที่พูดกลับไปกลับมาในเรื่องการค้า การผลิต การขาย และการบริโภค นี้ ก็นึกว่าท่านทั้งหลายกำลังกลุ่มใจในวิกฤตการณ์. ตั้งแต่คนที่มีเงินน้อยจนกระทั่งคนที่มีเงินมาก ล้วนเดือดร้อน. แต่ถ้าสามารถ

ที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็น**เศรษฐกิจแบบพอเพียง** ไม่ต้องทั้งหมด แม้แค่ครึ่งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถอยู่ได้ การแก้ไข อาจจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ. โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ก็สามารถที่จะแก้ไขได้. ที่จริงในที่นี่ก็มี นักเศรษฐกิจต่างๆ ก็ควรจะเข้าใจที่พูดไปดังนี้. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...**เศรษฐกิจพอเพียง**นี้ให้ปฏิบัติเพียงครึ่งเดียว คือไม่ต้องทั้งหมด หรือแม้จะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ. ...หมายความว่า ถ้าทำได้เศษหนึ่งส่วนสี่ ของประเทศก็จะพอ. ความหมายของ**เศรษฐกิจพอเพียง** และทำได้ เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่ แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๑)

“...ที่พูดทั้งหมดนี้ ฟังแล้ว อาจจะน่ากลุ้มใจ แต่ถ้าดูอีกแง่หนึ่ง ก็อาจจะน่าสบายใจ. น่าสบายใจ เพราะดูได้ว่าถ้าเราปฏิบัติอย่างเรียกว่า ตรงไปตรงมา ด้วยความตั้งใจตั้งใจสักชนิดหนึ่ง บอกว่าสักชนิด ก็พอไม่ต้อง ตั้งอกตั้งใจอย่างเคร่งเครียดมากเกินไป แต่ให้สม่ำเสมอ. สม่ำเสมอนี้ ก็แบบเดียวกับที่พูดถึง**พอเพียง** สม่ำเสมอในทุกๆอย่าง. **พอเพียง** ในทุกๆอย่าง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๑)

“...เมืองไทยรอดเพราะโครงสร้างของประเทศ หรือนิสัยของ ประชากรชาวไทย. ประชากรนี้ หมายถึงประชาชนที่อยู่ในกรุง ประชาชน ที่อยู่ในชนบท ประชาชนที่อยู่ชายทะเล ประชาชนที่อยู่บนภูเขา ยังดี คนยังมีจิตใจที่กล้าคิด กล้าทำ. ถ้าทำตามคุณสมบัติของคน คือ คุณธรรม ของคนหรือความดีของคน เมืองไทยสบาย ไม่ต้องให้ต่างประเทศมาซูด. แม้จะมีต่างประเทศมาซูด เขาก็ซูดให้เรา. เขาก็แบ่งให้เราด้วย เราก็กิน แบ่ง ให้เขา. นี่ก็เลยกลายเป็น**เศรษฐกิจพอเพียง**แบบเศษ ๑ ส่วน ๔ หรือ มากกว่าเศษ ๑ ส่วน ๔ ด้วยความพอเพียงที่แปลว่า พอประมาณ และมีเหตุมีผล. อันนี้ก็กลับมาถึงที่**เศรษฐกิจพอเพียง** ก็เลยนึกกว่าเป็นสิ่งที่ น่าจะนำไปคิด. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๑)

“...**เศรษฐกิจพอเพียง** เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐาน ความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือน ตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมาก มองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป...”

(พระราชดำรัสจากวารสารชัยพัฒนา :
ฉบับประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๔๒)

“...ที่บอกว่าพูดเรื่อง**เศรษฐกิจพอเพียง** เมื่อแปลแล้วเป็นภาษาอังกฤษ ก็ไม่เข้าใจความหมายของ**เศรษฐกิจพอเพียง** ก็เลยบอกแล้วว่า ถ้าไม่เข้าใจจะอธิบายใหม่ ก็ได้อธิบายใหม่ เมื่อปีที่แล้ว วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ ก็ได้อธิบาย ก็รู้สึกว่าได้อธิบายอย่างแจ่มแจ้ง ยืดยาว ก็ดูใครต่อใครก็พยักหน้าว่า เออดี ทำไปทำไม ก็ถามกันว่าจะทำอะไรสำหรับ**เศรษฐกิจพอเพียง**ของพระเจ้าอยู่หัว ก็มีการสัมมนากัน มีรายการวิทยุ ผู้เชี่ยวชาญหลายคนถามกันไปถามกันมาว่า **เศรษฐกิจพอเพียง**ของพระเจ้าอยู่หัวนี้เป็นอย่างไร เขาบอกว่ารู้ดี จะทำให้ประเทศชาติรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ได้ บางคนก็คัดค้าน บอกไม่ดี ไม่ใช่ว่าผู้ที่กล่าวถึง**เศรษฐกิจพอเพียง** เป็นคล้ายๆ เป็นทฤษฎีใหม่ จะน้อยใจไม่น้อยใจ ดีใจที่ท่านผู้ที่เป็นนักเศรษฐกิจ ผู้ที่เป็นอาจารย์เศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์ ที่มีชื่อเสียง เขาอุตส่าห์อ้างอิงถึง**เศรษฐกิจพอเพียง**ของพระเจ้าอยู่หัว ถ้าเขาไม่เห็นว่าเป็นดี เขาไม่พูดเลย ถ้าพูดเดี่ยวหาว่ามาดีเทียบพระเจ้าอยู่หัวไม่ดี ...มีคนหนึ่งพูด เป็นดีออกเตอร์ เขาพูดว่า **เศรษฐกิจพอเพียง** นี้ภาษาอังกฤษว่าอย่างไร แหม คັນปากอยากจะพูด ที่จริงที่คັນปากที่จะพูด ก็เพราะว่าตอบแล้ว อย่างที่เห็นในทีวีรายการใหญ่ เขาพูดถามโน่นถามนี่ เรารู้แล้วรำคาญเพราะว่าตอบแล้ว ตอบเสร็จแล้วก็ถามใหม่เมื่อตอบอีก ก็บอกว่าทำไมพูด คราวนี้เราฟังเขา แล้วเขาถามว่าภาษาอังกฤษจะแปล**เศรษฐกิจพอเพียง**ว่าอย่างไร ก็อยากจะตอบว่า มีแล้วในหนังสือ ในหนังสือไม่ใช่หนังสือตำราเศรษฐกิจในหนังสือพระราชดำรัสที่อุทิศสำหรับพิมพ์ และนำมาปรับปรุงดูให้ฟังได้ และแปลเป็นภาษาอังกฤษ เพราะว่าคนที่ฟังภาษาไทย บางทีไม่เข้าใจภาษาไทย ก็ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ และขีดเส้นใต้ด้วยว่า **เศรษฐกิจพอเพียง** เขียนเป็นตัวหนา แปลว่า **Sufficiency Economy** เขียนเป็นตัวหนาในหนังสือ เสร็จแล้วเขาก็มา

ต่อว่า คำว่า **Sufficiency Economy** ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ เป็นตำราใหม่ ถ้ามีอยู่ในตำราก็หมายความว่าเราก็อปีมา เราลอกเขามา เราไม่ได้ลอกไม่อยู่ในตำราเศรษฐกิจ เป็นเกียรติที่เขาพูดอย่างที่เขาคิดอย่างนี้ว่า **Sufficiency Economy** นั้นไม่มีในตำรา การที่พูดว่าไม่มีในตำรานี้ที่ว่า เป็นเกียรตินั้นก็หมายความว่าเรามีความคิดใหม่ และท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า เราก็สามารถที่จะคิดอะไรได้ จะถูกจะผิดก็ช่างแต่เราสนใจ แล้วก็ถ้าเราสนใจ เขาก็สามารถที่จะไปปรับปรุงหรือไปใช้หลักการ เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศ และของโลกพัฒนาดีขึ้น... **เศรษฐกิจพอเพียง** ก็มีเป็นขั้นๆ แต่ว่าต้องดูว่า**เศรษฐกิจพอเพียง**นี้ ที่จะมาบอกว่าให้พอเพียงเฉพาะตัวเอง ๑๐๐% เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน ถ้ามีการช่วยกัน แลกเปลี่ยนไม่ใช่**พอเพียง**แล้ว แต่ว่า**พอเพียง**ในทฤษฎีหลวงนี้ คือ สามารถที่จะดำเนินงานได้ แต่ที่ว่าเมืองไทยไม่ใช่**เศรษฐกิจพอเพียง**นี้ ไม่ได้ตำหนิ ไม่เคยพูด นี้เพิ่งพูดวันนี้ เวลานี้ขณะนี้ว่าประเทศไทยไม่ใช่**เศรษฐกิจพอเพียง**ค่อนข้างเยอะ แยะเพราะจะทำให้ล้มจม ให้**เศรษฐกิจพอเพียง** ที่หมายถึงนี้ คือว่าอย่างคนที่ทำธุรกิจก็ย่อมต้องไปกู้เงิน เพราะว่าธุรกิจหรือกิจการอุตสาหกรรมสมัยใหม่ คนเดียวไม่สามารถที่จะรวบรวมทุนมาสร้างกิจการที่ใหญ่ ซึ่งจำเป็นที่จะใช้กิจการที่ใหญ่ ใหญ่ ใหญ่ ได้เอ๋ยถึง เชื้อชนปาสักคนเดียวทำไม่ได้ หรือแม้หน่วยราชการหนึ่งเดียวทำไม่ได้...ก็ต้องรวบรวมกำลังและกลายเป็นกิจการของรัฐบาลเป็นส่วนรวม...ถ้านับดูปีนี้ น่าจะมีความเสียหายหมื่นล้าน ไม่ต้องเสีย และที่ไม่ต้องเสียนี้ก็ทำให้เกิดมีผลผลิต โดยเฉพาะเกษตรมีผลผลิตได้ แม้จะปีนี้ซึ่งเขื่อนยังไม่ทำงานในกิจการด้าน

ชลประทาน ก็ทำให้ป้องกันไม่ให้มีน้ำท่วม ทำให้เกษตรกรเพาะปลูกได้ ก็เป็นเงินหลายพันล้านเหมือนกัน ฉะนั้นในปีเดียวเขื่อนป่าสักนี้ได้คุ้มแล้ว คุ้มค่าที่ได้สร้าง ๒ หมื่นล้าน...ก็หมายความว่ากิจการเหล่านี้ไม่ได้อยู่ใน เรื่องของ**เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน** แต่ว่าเป็น**เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า**ก็พอเพียง เพราะว่าถ้าทำแล้ว คนอาจจะเกี่ยวข้องกับกิจการนี้ มากมาย แต่ว่าทำให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์แล้วเจริญ... แต่ว่าถ้ากิจการ ที่ทำไม่มีนโยบายที่แน่นอน ที่สอดคล้องกัน มัวแต่ทะเลาะกันไม่สำเร็จ ไม่สำเร็จก็ถือว่าไม่ได้ประโยชน์จากกิจการที่คิด เมื่อไม่ได้ประโยชน์จาก กิจการที่คิด ปานนี้เราจะจนลงไป เงิน ๒ หมื่นล้านถือไปลงทุนก็ถือว่า หหมดไปแล้ว หหมดไปโดยไม่มีประโยชน์ หหมดไปโดยได้ทำลาย เพราะว่า เกษตรกรเดือดร้อน ชาวกรุงเดือดร้อน ฉะนั้นก็ต้องมีเหมือนกัน โครงการต่างๆ หรือเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่ต้องมีการสอดคล้องกันดี ที่ไม่ใช่ เพียงแต่เหมือนทฤษฎีใหม่ ๑๕ ไร่ แล้วก็สามรถที่จะปลูกข้าวพอกิน ใช้น้ำมันใหญ่กว่า แต่อันนี้ก็**เป็นเศรษฐกิจพอเพียง**เหมือนกันคือ คนที่ ไม่เข้าใจว่ากิจการใหญ่ๆ เหมือนสร้างเขื่อนป่าสัก เขาคิดว่าเป็น**เศรษฐกิจ สมัยใหม่ เป็นเศรษฐกิจที่ไกลจากเศรษฐกิจพอเพียง... อันนี้เป็นตัวอย่าง ในทางบวกเศรษฐกิจพอเพียง**อีกอย่างหนึ่งไม่ค่อยอยากพูด เช่น การแลกเปลี่ยนเงิน ค่าแลกเปลี่ยน นี้ได้พูดมา ๒ ปี บอกว่าให้ค่าของเงิน จะสูงจะต่ำเท่าไร ก็ไม่ขัดข้อง แต่ว่าถ้าไม่สมดุล มันไม่ดี...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒)

“...**เศรษฐกิจพอเพียง** เขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชน คือ หมายความว่า ให้พอเพียงในหมู่บ้าน หรือในท้องถิ่น ให้สามารถที่จะ **พอมีพอกิน** มันเริ่มด้วยพอกิน “พอมี พอกิน” อันนี้ **พอมีพอกิน** ได้ พุดมาหลายปี ลีบกว่าปีมาแล้วให้**พอมีพอกิน** แต่ว่า**พอมีพอกิน**มันเป็น เริ่มต้นของเศรษฐกิจ เมื่อปีที่แล้วบอกว่าถ้า**พอมีพอกิน self-sufficiency** คือ **พอมีพอกิน**ของตัวเองนั้นมันเป็นเศรษฐกิจสมัยหิน มันไม่ใช่ **เศรษฐกิจพอเพียง**เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินเป็น**เศรษฐกิจพอเพียง**เหมือนกัน แต่ว่าค่อยๆ พัฒนาขึ้นมา ก็ต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน มีการช่วยระหว่างหมู่บ้านหรือระหว่างอำเภอ จังหวัด ประเทศ ก็ต้อง มีการแลกเปลี่ยน มีการไม่พอเพียงกัน ถึงบอกว่า ถ้ามี**เศรษฐกิจพอเพียง** เพียงเศษ ๑ ส่วน ๔ ก็พอแล้ว จะใช้ได้ เพราะถ้ามี**เศรษฐกิจพอเพียง** เศษ ๑ ส่วน ๔ ถ้าสมมุติว่านี่ไฟดับ ถ้าไม่มี**เศรษฐกิจพอเพียง** ไฟดับ ไฟฟ้าหลวงหรือไฟฟ้าฝ่ายผลิตก็ดับหมด จะทำอย่างไร ที่ต้องใช้ไฟฟ้า ก็ต้องแยไป...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒)

“...แต่ว่าเมื่อตะกี้ เมื่อเข้ามานี้ มีคนพูดแทน ก็หวังว่าเป็นการพูดแทน ของประชาชนจริง ๆ เพราะเค้าบอกว่าเค้า พูดในนามของประชาชนคนไทย ที่จะทำตาม**เศรษฐกิจพอเพียง** ของพระเจ้าอยู่หัว อันนี้ไม่ทราบว่าคุณรู้เรื่องดีอย่างไร ถึงว่า**เศรษฐกิจพอเพียง** ของพระเจ้าอยู่หัวคืออะไร แต่ก็ควรจะรู้ หรืออย่างน้อยที่สุด ท่านผู้ใหญ่ที่นั่นอยู่ ช่างไหน ก็น่าจะรู้ น่าจะเข้าใจ เพราะว่าจำนวนมากส่วนใหญ่ ได้ฟังพูดถึง**เศรษฐกิจพอเพียง** และ ทฤษฎีใหม่ มาหลายต่อหลายครั้ง แล้วไม่ได้คิดกันว่าใช้ไม่ได้ ทำไม่ได้ มีบางคนพูดบอกว่า **เศรษฐกิจพอเพียง** นี้ไม่ถูก ทำไม่ได้ ไม่ดี ได้ยินคนเค้าพูด แต่ว่าส่วนใหญ่บอกว่าดี แต่พวกส่วนใหญ่ที่บอกว่าดีนี้ เข้าใจแค่ไหนก็ไม่ทราบ แต่ยังไงก็ตาม **เศรษฐกิจพอเพียง**นี้ ขออย่าว่า เป็นการทั้งเศรษฐกิจ หรือ ความประพฤติที่ทำอะไรเพื่อให้เกิดผลโดยมีเหตุและผล คือเกิดผลมันมาจากเหตุ ถ้าทำเหตุที่ดี ถ้าคิดให้ดีให้ผลที่ออกมา คือสิ่งที่ติดตามเหตุ การกระทำ ก็จะเป็นการกระทำที่ดี และผลของการกระทำนั้น ก็จะเป็นการกระทำที่ดี ดีแปลว่ามีประสิทธิผล ดีแปลว่ามีประโยชน์ ดีแปลว่าทำให้มีความสุข...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๓)

“...ทั้งหมดนี้พูดอย่างนี้ก็คือ**เศรษฐกิจพอเพียง**นั่นเอง **เศรษฐกิจพอเพียง**ที่ได้ย้าแล้วย้าอีกแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า **sufficiency economy** ใครต่อใครก็ต่อว่า ว่าไม่มี **sufficiency economy** แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเรา ก็ได้ก็หมายความว่า ประหยัด แต่ไม่ใช่ซีเหี้ยม ทำอะไร ด้วยความ อะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผล จะเป็น**เศรษฐกิจพอเพียง** แล้ว ทุกคนจะมีความสุข แต่พอเพียง **เศรษฐกิจพอเพียง**นี้ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติ ยากที่สุดเพราะว่าคนหนึ่งนั่งอยู่ที่นี้ อีกคนอยากจะนั่งเก้าอี้เดียวกัน นั่งได้ไหม ไ้่นี่ก็พูดมา มาหลายปีแล้ว ก็ แต่ละคนก็สั่นหัวว่านั่งไม่ได้ เพราะว่าเดือตร้อนเบียดเบียน...”

(พระราชดำรัสหนึ่งในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๓)

“...เมืองไทยเนี่ยมีทรัพยากรดีๆ ไม่ทำไม่ใช้ เตี้ยจะต้องไปกู้เงินอะไรที่ไหนมา มาพัฒนาประเทศ จริงๆ สู้ฝรั่งก็ต้องซื้อ มา ต้องมี แต่ว่าเรามีของทรัพยากรที่ดี เราต้องใช้ ไม่ใช่สู้เขาที่นั่น อื่นๆ ของอื่นหลายอย่าง แล้วก็ที่นายฯ พูดถึงทฤษฎีใหม่ พูดถึง**เศรษฐกิจพอเพียง** ให้อันนี้เราไม่ได้ซื้อจากต่างประเทศ แต่ว่าเป็นของพื้นเมือง แล้วก็ไม่ได้ อาจจะอ้างว่าเป็นความคิดของพระเจ้าอยู่หัว ไม่ใช่ทำมานานแล้ว ทั้งราชการ ทำราชการ ทั้งพลเรือน ทั้งทหาร ทั้งตำรวจ ได้ใช้**เศรษฐกิจพอเพียง** มานานแล้ว อย่างตำรวจไปเปิดโรงเรียนที่บึงกาฬเขา ใช้**เศรษฐกิจพอเพียง** แท้ โรงเรียนสร้างโรงเรียนใช้ไม้ๆ ฟังๆ ก็ไปเลือกมา แล้วก็คนที่เป็นคน ก็เป็นคนตำรวจ ๒ คน ได้เลี้ยงดู สอนเด็ก ๑๐ คน ๑๕ คน แล้วก็นอกจากเลี้ยงดู ยังเป็นบุรุษพยาบาลด้วย ดูผู้ที่ เป็น เออ มาลาเรียตรวจเลือด ตำรวจพวกนี้เขาตรวจเลือดแล้ว ก็เมื่อเป็นยังไง เขาก็ส่งผู้ที่ป่วย ช่วยชีวิตเด็กและผู้ใหญ่มากมาย แต่อย่างนี้ถือว่า เกือบ หาวว่าเกือบ หาวว่า ตำรวจป่าเนี่ย เขาเรียกว่า ตำรวจป่า พวกตำรวจชายแดนนี้ ตำรวจป่า เขาคนอื่นในกรุง หาวว่าเป็นตำรวจป่า แต่ที่จริง ตำรวจป่าเนี่ยเขาช่วยชีวิตคนมากมาย มากหลาย...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๕)

“...วิธีปลูกข้าวไม่เหมือนของเรา แต่ของเราเพิ่งพบ วิธีปลูกข้าวใหม่ในพรุ และทำให้หน้าราธิวาสมีกินแล้วก็ขายได้ อันนี้ที่แล้วก็ว่า จะต้องสอนให้ดีๆ มีจินตนาการ ซึ่งตอนนั้นฝ่ายมาเลเซีย ฝ่ายมาลายู เขาก็มีเทคโนโลยีสูง เราก็อื่นซม อื่นซมรัฐบาลมาเลเซียว่าเขาเก่ง เขามีความสามารถเขาฉลาด ก็จริงเขาฉลาด แต่ตอนนี้เขาปลูกข้าวไม่เป็น เขาต้องเอาคนไทยไปสอน แต่ที่เราสอนได้ ได้จากคนที่มีความรู้ แล้วเรียนเกี่ยวกับการเกษตร และมาพลิกแพลงให้สามารถทำให้ดินมีผลผลิตได้ เพราะอันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับความยั่งยืนอยู่ จะต้องสามารถเลี้ยงตัวได้ ถึงว่ามาเรื่องของ **เศรษฐกิจพอเพียง** แต่ว่า**เศรษฐกิจพอเพียง**นี้ให้ก้าวหน้าไปอีกว่าไม่ใช่ เพียงแต่ปลูกให้มีพอกิน ไม่ใช่ปลูกพอกินอย่างนั้น มันต้องมีพอที่จะตั้งโรงเรียน มีพอที่จะมีแม่แต่ศิลปะ ทำให้ศิลปะเกิดขึ้นแล้ว ประเทศชาติก็จะถือว่า ประเทศไทยเจริญเป็นประเทศที่เจริญในทุกทาง เจริญในทางไม่หิว มีกิน คือไม่จน แล้วก็กิน แล้วก็มีความสุข อาหารที่จะศิลปะ หรืออะไรอื่นๆ ให้มากๆ ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๕๖)

“...ความสะดวกลสามารถจะสร้างอะไรๆได้ นี่คือ**เศรษฐกิจพอเพียง** สำคัญว่า จะต้องรู้จักขั้นตอน คือ ถ้านี่จะทำอะไรให้เร็วเกินไป**พอเพียง** แต่ที่ว่าถ้าไม่เร็วเกินไปหรือถ้าช้าเกินไปก็ไม่**พอเพียง** ต้องให้รู้จักก้าวหน้า... โดยไม่ทำให้คนเดือดร้อน อันนี้**เศรษฐกิจพอเพียง** ก็คงได้ศึกษามาแล้ว เราพูดมาตั้ง ๑๐ ปีแล้ว เรื่อง**เศรษฐกิจพอเพียง**...ก็ต้องปฏิบัติด้วย... เต็มวันไม่ต้องโฆษณาแล้ว เพราะว่านักเศรษฐกิจที่มีความรู้ เขาเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้วจะสบายใจ ที่มาแล้วก็มาถวายพระพร ให้สบายใจ อย่างนี้ ถ้าเข้าใจที่พูดที่ทำอะไรอันนี้ เป็นพรที่ดีที่สุด แล้วก็พอใจ ในเรื่องอื่น ไม่ใช่เรื่องข้าวเท่านั้นเอง ในเรื่องด้านปกครองทั้งหลาย ในด้านวิชาการ อื่นๆ ทั้งหลายมันก็มี**พอเพียง**เหมือนกัน อย่างทางโน้นพูดถึงรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มีรัฐศาสตร์**พอเพียง**ก็มีเหมือนกัน ถ้าไม่พอเพียงถึงใช้ไม่ได้ ทำให้สะเทาะไปหมด ถ้างั้นก็เลยพูดตะล่อมให้กลับใจว่าให้**พอเพียง** ไม่ใช่เศรษฐกิจ ให้**พอเพียง**ในความคิดและทำอะไร**พอเพียง**สามารถที่จะอยู่ได้...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๔๖)

“...จะทำอะไร ก็ขอให้แต่ละคนมีความสำเร็จพอสมควร **เศรษฐกิจพอเพียง** คือ ทำให้**พอเพียง** ถ้าไม่**พอเพียง**ไปไม่ได้ แต่ถ้า**พอเพียง**สามารถนำพาประเทศไปได้ดีก็ขอให้ทุกคนประสบความสำเร็จ**พอเพียง**เพื่อให้บ้านเมืองบรรลุความสำเร็จที่แท้จริง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๔๘)

ความพอประมาณ ▶▶

ความพอประมาณ

“...ในการดำรงตนในภายหน้านั้น ท่านจะต้องประพฤติให้ดี ให้เหมาะสมแก่ฐานะรู้จักผิดและชอบ ประกอบอาชีพโดยสัมมาอาชีพะ ไม่เสเพลและไม่ปล่อยตนให้เป็นทาสแห่งอบายมุขต่างๆ ดังนี้แล้ว ท่านก็จะสามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนเองและครอบครัวของท่าน และจะเป็นที่นับถือของบุคคลอื่น...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๖)

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกินพอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

“...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัด ระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัว ให้มีความ**พอกินพอใช้**ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

“...ทั้งนี้ คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้ำสมัย ว่าเมืองไทยเซย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่ แต่เราอยู่**พอมมีพอกิน** และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย**พออยู่พอกิน** มีความสงบ และทำงานตั้งอธิฐาน ตั้งปณิธาน ในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบ**พออยู่พอกิน** ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรื่องอย่างยอด แต่ว่ามี**ความพออยู่พอกิน** มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความ**พออยู่พอกิน** นี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ... ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่า เป็นผู้ที่มีความคิด และมีอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่นซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขออย่า พอควร **พออยู่พอกิน** มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวร ที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๗)

“...คนที่อยู่ข้างในนี้ ก็อาจจะอยากไปอยู่ข้างนอกก็ได้ คนที่อยู่ข้างหน้าก็อาจจะอยากอยู่ข้างหลัง คนที่อยู่ข้างหลังก็อาจจะอยากอยู่ข้างหน้า ไม่มีความพอใจสักนิดเดียว แต่ก็ต้องจัดระเบียบอะไรอย่างที่จะให้ความปรารถนาของแต่ละคนได้ผล**พอสมควร** ถึงจัดอย่างนี้...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๙)

“...ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เป็น ผู้มีความรู้ความชัดเจนทั้งในวิชาการและในการปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังเชื่อได้ว่าแต่ละคนมีความสามารถ ที่จะปฏิบัติให้เหมาะสมกับภาวะ อุตสาหกรรมของประเทศ และให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ได้ตลอดเวลาด้วย เพราะต่างได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ปรับปรุง อยู่เสมอ เพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว ในการที่ทุกคนจะออก ปฏิบัติงานให้ได้สมบูรณ์ และให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองโดย ส่วนรวมนั้น มีสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องศึกษาให้ทราบแจ้งชัดตั้งแต่ต้นว่า บ้านเมืองของเรามีโครงสร้างอันก่อตั้งขึ้นด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ มากมายหลายส่วน เป็นต้น เช่น อุตสาหกรรม เกษตรกรรม วนกรรม ชลประทาน รวมตลอดถึงเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคมด้วย ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์ความเจริญต่างๆ ในบ้านเมือง จึงจำเป็น จะต้อง**ใช้ให้พอดีและสอดคล้องกับโครงสร้าง**ของประเทศต่างๆ ด้าน เพื่อให้ผลหรือประโยชน์อันจะเกิดขึ้นนั้น บังเกิดขึ้นพร้อมทุกด้านโดย สมบูรณ์ และได้สมดุลทั่วถึงกัน อันจะเป็นเหตุสำคัญที่สุด ซึ่งจะบันดาล ให้บ้านเมืองของเราเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมั่นคง...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า : ๒๔ มีนาคม ๒๕๒๐)

“...ต้องทำแบบ “คนจน” เราไม่เป็นประเทศร่ำรวยเรามี**พอสสมควร**
พออยู่ได้ แต่ไม่เป็นประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะ
ประเทศก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก
ก็จะมีแต่ถอยหลัง ประเทศเหล่านั้น ที่เป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรม
ก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลัง และถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ถ้าเริ่มมีการ
บริหารแบบเรียกว่า แบบ “คนจน” แบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป
ทำอย่างมีสามัญสำนึกนี้แหละ คือ เมตตากัน ก็จะอยู่ได้ตลอดไป คนที่ทำงาน
ตามวิชาการจะต้องดูตำรา เมื่อพลิกไปถึงหน้าสุดท้ายแล้ว ในหน้าสุดท้าย
นั้นเขาบอก “อนาคตยังมี” แต่ไม่บอกว่าจะให้ทำอะไร ก็ต้องปิดเล่ม
คือปิดตำรา ปิดตำราแล้วไม่รู้จะทำอะไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกใหม่
เปิดหน้าแรกก็เริ่มต้นใหม่ ถอยหลังเข้าคลอง แต่ถ้าเราใช้ตำราแบบ
“คนจน” ใช้ความอะลุ่มอล่วยกัน ตำรานั้นไม่จบ เราจะก้าวหน้า
“เรื่อยๆ” ...”

(พระราชดำรัสหนึ่งในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๓๔)

“...การลงทุนมากอย่างนั้น บอกให้เขาทราบว่าจะไม่ค่อยเห็นด้วย. เพราะว่าเคยทำโรงงานเล็กๆ ที่ทางภาคเหนือ ใช้เงินสามแสนบาท เพื่อที่จะเอาผลผลิตของชาวบ้านชาวเขามาใส่กระป๋องแล้วขาย ก็ได้ผล. เป็นโรงงานเล็กๆ. บอกว่าที่เขาลงทุนเป็นล้าน รู้สึกว่าเสี่ยง. เขาบอกว่าต้องทำอย่างนั้น เขาก็ลงทุน. ทำไปทำมา สับปะรดที่อำเภอบ้านบึง ทางชลบุรี ก็มีไม่พอ. เมื่อมีไม่พอต้องไปสั่งสับปะรดมาจากปราณบุรี. สับปะรดจากปราณบุรีต้องขนส่งมา ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก. ทำไปทำมา โรงงานก็ล้ม. อย่างนี้ก็แสดงให้เห็นว่า**ทำโครงการอะไร ก็จะต้องนึกถึงขนาดที่เหมาะสมกับที่เรียกว่าอัตภาพ หรือกับสิ่งแวดล้อม. ...**”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...ถ้าเราทำโครงการที่**เหมาะสม** ขนาดที่**เหมาะสม**อาจจะไม่ดูหรูหรา แต่จะไม่ล้ม หรือถ้ามีอันเป็นไป ก็ไม่เสียหาย. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบ **พอมีพอกิน**. แบบ **พอมีพอกิน** นั้นหมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๕๐)

“...**พอมีพอกิน** นี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง. ถ้าแต่ละคน **พอมีพอกิน** ก็ใช้ได้. ยิ่งถ้าทั้งประเทศ **พอมีพอกิน** ก็ยิ่งดี ... ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ. แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ. อันนี้ก็ความหมายอีกอย่างของเศรษฐกิจหรือระบบพอเพียง. ... แต่พอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอกีเพียงพอ เพียงนี้ก็พอดังนั่นเอง. คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย. ถ้าทุกประเทศมีความคิด “อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ” มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า **พอประมาณ** ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข. พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น. ต้องให้ **พอประมาณ** ตามอัตภาพ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๕๑)

“...ถ้าทำอะไรที่แหม่ อยากให้ดีที่สุด มีรถคันนี้วิ่งได้ ๓๐๐ กม./ชม. ไปหาถนนที่ไหน แล่น ๓๐๐ กม./ชม. หรือถนนที่วิ่งได้เร็วมันวิ่งได้ ๓๐๐ ไมล์ ถึงที่ เค้าก็เลยไม่วิ่ง ๓๐๐ ถ้ามอเตอร์เท่าไร เค้าวิ่ง ๑๔๐-๑๕๐ มันก็มากแล้ว ๑๔๐-๑๕๐ วันก่อนนี้มีคนเค้าแล่นรถจากกรุงเทพไป หัวหิน รถเล็กกว่าคันนี้อีก ก็วิ่ง ๑๕๐ กม./ชม. ใช้น้ำมันเติมกอสอลล์ ของสวนจิตรนี่ก็ใช้ได้คือทดลองดู วิ่งได้ เครื่องก็ไม่เสีย และก็วิ่งก็ได้เร็ว กินน้ำมันก็ไม่มากกว่าเดิม และทำให้ตรงข้ามเครื่องดีขึ้น สะอาด ไม่มีมลพิษ ก๊าซกอสอลล์นี้ทำมาหลายปีแล้ว ๑๐ ปีได้ ก็ใช้ได้ แต่ว่าที่ยังไม่เผยแพร่มาก เพราะเหตุว่าถ้าทำกอสอลล์นี้จะต้องเสียภาษี เสียภาษีลงท้ายน้ำมันก๊าซกอสอลล์นี้จะแพงกว่า แพงกว่าน้ำมัน ๑๗ บาท จึงยังไม่บอกว่าควรจะใช้ แต่ถ้าใช้ได้ ไม่จำเป็นที่จะเก็บภาษีมากนัก แต่เค้ากลัวกันว่า ถ้าไม่เก็บภาษีมาก เดี่ยวแทนที่จะใส่รถจะใส่ จะตีม จะบริโภาค คือคำว่าบริโภาคนะเอาน้ำมันก๊าซกอสอลล์หรือกอสอลล์ ใส่ในรถ ก็เป็นการบริโภาคเหมือนกัน แต่การบริโภาคนั้นก็ไฉไลว่ารถมันแล่น ก็บริโภาค การคมนาคม แต่ว่าบริโภาคใส่ในปาก ก็เป็นการบริโภาคเหมือนกัน บริโภาคใส่ในปากแล้วก็ไปใส่ในรถ บริโภาคใส่ในรถให้แล่นไป มีหวังไม่ ก็ถึงที่เหมือนกัน ฉะนั้นก็เลยยังไม่แนะนำให้ใช้กอสอลล์เป็นบริโภาค เป็นเชื้อเพลิงใส่ในปาก แต่ว่าถ้าสมมุติว่า กอสอลล์ที่ทำแล้วก็บริโภาคโดยใส่ในรถแล้ว แล่นได้ก็ไม่ต้องเก็บภาษีให้มันแพง แต่ว่านักเศรษฐศาสตร์ท่านบอกว่า

กอสอลต้องเก็บภาษี ถ้าไม่เก็บภาษีไม่ใช่กอสอล แล้วก็ยังไม่เข้าใจ ไม่ค่อยเข้าใจเศรษฐศาสตร์ แต่ยังไงท่านก็คิด แล้วข้อสำคัญที่สุด กอสอลนี้ถ้าดีจริงๆ **สามารถที่จะผลิตในประเทศ** ผลิตในประเทศ ก็ไม่ต้องเสียเงินตราต่างประเทศ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๓)

ความมีเหตุผล ▶▶

ความมีเหตุผล

“...ผู้มีความสามารถ คือ ทำหน้าที่ใดก็ได้ที่งานนั้นสำเร็จด้วยความมุ่งหมาย ท่านจะต้องเป็นผู้มีน้ำใจหนักแน่นใช้ความพิจารณาด้วย**เหตุผล**... ท่านจะต้องเป็นตัวของท่านเองใช้วิชาการที่ได้ร่ำเรียนมาเลือกปฏิบัติแต่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมคือประเทศชาติเสมอไป...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๐)

“...ความจริงงานทุกอย่างถ้าทำด้วยน้ำใจรัก ย่อมมีทางสำเร็จได้ผลดีเมื่อพบอุปสรรคใดๆ อย่าเพิ่งท้อแท้จะหมดกำลังใจง่าย ๆ จงตั้งใจทำให้ดี คิดหาทางที่จะแก้ไขผ่อนคลายอุปสรรคต่างๆ ด้วย**เหตุผล**และหลักวิชา ไตร่ตรองด้วยความสุขุมรอบคอบและเยือกเย็น งานจะลุล่วงไปด้วยดี การทำงานด้วยน้ำใจรักต้องหวังผลงานนั้นเป็นสำคัญ...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖)

“...ข้าพเจ้าอยากให้ทุกคนคำนึงถึงกฎแห่ง**เหตุผล** ว่า**ผล**ที่เกิดขึ้น เพราะ**เหตุ** คือ การกระทำและ**ผล**นั้นจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ก็เพราะกระทำให้ดีหรือให้เสีย ดังนั้นการที่จะทำงานใดให้บรรลุผลที่พึงประสงค์ จะต้องพิจารณาถึงวิธีการที่เหมาะสมก่อนเป็นเบื้องต้น แล้วลงมือกระทำตามหลัก**เหตุผล**ด้วยความตั้งใจจริงและด้วยความสุจริตงานของแต่ละคน จึงจะเป็นผลดี และเชื่อได้ว่า ผลงานของแต่ละคนจะประมวลงกัน เป็นความเจริญมั่นคงของบ้านเมืองได้ตั้งปรารถนา...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๙ กรกฎาคม ๒๕๑๓)

“...งานพัฒนาบ้านเมืองนั้น ต้องอาศัยบุคคลสองประเภท คือ นักวิชาการกับปฏิบัติ นักวิชาการเป็นผู้วางโครงการ เป็นผู้นำ เป็นผู้ชี้ทางเป็นที่ปรึกษาของผู้ปฏิบัติ ส่วนผู้ปฏิบัตินั้นเป็นผู้ลงมือลงแรง กระทำงาน งานจะได้ผลหรือไม่เพียงไรขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลสองฝ่ายนี้ ถ้ามี**ความเข้าใจและร่วมงานกัน** ก็ไม่มีอุปสรรค ได้ผลงานเต็มเม็ดเต็มหน่วย...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๓)

“...การวางโครงการใดๆ ที่จะให้ได้**ผล**สมบูรณ์ จะต้องอาศัย **เหตุผล**ที่หนักแน่นเป็นพื้นฐาน ต้องจัดวางรูปขึ้นด้วยความละเอียดรอบคอบ แล้วต้องดำเนินการอย่างจริงจังโดยชะมัดเข้มข้น ข้อสำคัญที่ควรคำนึงถึงอย่างยิ่งนั้น ได้แก่ความจริงที่ว่า การทำงานใหญ่ๆ ทุกอย่างต้องการเวลา มากกว่าจะทำสำเร็จ ผู้ที่ริเริ่มโครงการอาจไม่ทันทำให้สำเร็จโดยตลอดด้วยตนเองก็ได้ ต้องมีผู้อื่นรับทำต่อไป ดังนั้น ไม่ควรยกเอาเรื่องใครเป็นผู้เริ่มงาน ใครเป็นผู้รับช่วงงาน ขึ้นเป็นข้อสำคัญนัก จะต้องถือ**ผล**สำเร็จที่จะเกิดจากงาน เป็นใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งอื่น...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศิลปากร : ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๔)

“...ผู้เป็นบัณฑิตจะต้องเชื่อมั่นและยืนหยัดใน**เหตุผล**และความดี ถ้าทุกคนมีความมั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อความวิปริตผันผวนของสังคม ช่วยกันปลูกฝังความรู้ ความคิด ความมี**เหตุผล** ให้เกิดมีในอนุชน สังคมของเราก็จะเข้าสู่รูปเข้ารอยดีขึ้นเป็นลำดับ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
วิทยาลัยวิชาการศึกษา : ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๔)

“...ก็เห็นว่าการสร้างสรรค์ที่แท้จริงน่าจะทำด้วยวิธีการอันละมุนละม่อม ทั้งด้วยความรู้ความสุ่มรอบคอบ ประกอบด้วย**เหตุผล**ให้ทุกฝ่ายทุกคนได้ร่วมมือแก้ไขสิ่งที่ควรแก้ไข ส่งเสริมสิ่งที่ควรส่งเสริม พร้อมกับสร้างสิ่งที่ควรสร้างใหม่ให้มีขึ้นสมบูรณ์บริบูรณ์ตามที่ต้องการ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๑๗ สิงหาคม ๒๕๑๕)

“...อันการ**คิด**โดยอิสระนั้น ทุกวันนี้ คนบางส่วนมักเข้าใจว่าเป็นคือการ**คิด**ให้ผิดแปลกแตกต่างจากคนอื่น ๆ ความเข้าใจเช่นนั้นยังไม่ถูกแท้ จุดประสงค์สำคัญโดยตรงของการ**คิด** คือ**คิด**ให้ออก **คิด**ให้เห็นชัดแจ้งว่าอะไรเป็นอะไร สมมุติว่าจะ**คิด**หาทางปฏิบัติสำหรับการหนึ่งการใด ก็ต้อง**คิด**ให้**แยบคาย** อย่าง**ละเอียดรอบคอบ** ประกอบด้วย**เหตุผล**จนเห็นแจ้งถึงจุดมุ่งหมายอันถูกต้องเที่ยงตรงของการที่จะทำนั้น รวมทั้งวิถีทางปฏิบัติครบทุกชั้นทุกตอนด้วย...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

“...อันการทำงานนั้น กล่าวโดยสรุป ขึ้นอยู่กับความสามารถ สองอย่างเป็นสำคัญ คือความสามารถในการใช้วิชาการอย่างหนึ่ง กับความสามารถในการสัมพันธ์ติดต่อและประสานกับผู้อื่น ไม่ว่าจะใน วงงานเดียวกันหรือต่างวงงานกัน อีกอย่างหนึ่ง ทั้งสองประการนี้ ย่อมดำเนินควบคู่ไปด้วยกันและจำเป็นที่จะต้องกระทำด้วยจิตใจที่ใสสะอาด ปราศจากอคติ ต้องกระทำด้วยความคิดความเห็นที่อิสระเป็นกลาง ถูกต้องตาม**หลักเหตุผล** จึงจะมีความกระฉ่างแจ่มแจ้งเกิดขึ้น...”

(พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา : ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๗)

“...ผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งเป็นบัณฑิต เป็นผู้รู้ ควรจะมีหลัก ในการเลือก การประสมและการปฏิบัติทฤษฎีนั้นๆ อย่าง**มีเหตุผล** เช่น ไม่นำทฤษฎีนั้นมาใช้เพื่อทฤษฎี โดยมุ่งจะให้ผลสำเร็จผลแห่ง ทฤษฎีนั้นเป็นที่ตั้งเพียงประการเดียว เพราะผลที่เกิดขึ้นอาจเป็นผลที่ ไม่พึงประสงค์ก็ได้ ทางที่ถูกต้องต้องใช้ความเป็นบัณฑิต ผู้รู้ดีรู้ชั่ว และ ความรู้จักศึกษาพิจารณา เลือกเฟ้นทฤษฎีเหล่านั้นก่อน แล้วนำเอา แต่ส่วนที่เชื่อได้แน่ชัดว่าถูกต้องมาใช้ในการ ให้ได้ผลที่พึงประสงค์...”

(พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก : ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๗)

“...นักการศึกษาจำเป็นจะต้องศึกษา วิเคราะห์วิจัยทฤษฎีเหล่านั้น อย่างละเอียดถี่ถ้วนและมี**เหตุผล** ให้เห็นส่วนที่เป็นประโยชน์และส่วนที่มีใช้ประโยชน์ เพื่อเลือกเฟ้นส่วนที่ดี ที่ถูกต้อง นำมาประกอบกันใช้การ ให้ได้ผลอันสมบูรณ์ที่พึงประสงค์ ทั้งต้องระวังไม่นำทฤษฎีมาใช้เพื่อ ผลแห่งทฤษฎีเพียงประการเดียว เพราะอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ได้โดยง่าย การปฏิบัติตนปฏิบัติงานนั้นยังจะต้องมีความเพียรพยายาม ที่มั่นคงโดยไม่ขาดสายด้วย ความสำเร็จในภารกิจทั้งปวงจึงจะบังเกิดขึ้น โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์แท้จริง...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม : ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๗)

“... ถ้าแต่ละคนทำหน้าที่ ทั้งในหน้าที่ที่มี ทั้งหน้าที่ที่ได้ตั้งไว้กับตัว หรืออาชีพ ทั้งในหน้าที่ที่มีในทางที่เป็นคนไทยเป็นมนุษย์ ที่จะต้องมีความเอื้อเฟื้อ ซึ่งกันและกัน ถ้ามีความคิดที่เที่ยงตรง ที่มี**เหตุผล** ไม่ได้หมายความว่า จะต้องเห็นด้วย เห็นพ้องกันเสมอ ไม่หมายความว่า ถ้าใครพูดอะไรไปจะต้องถือว่าใช่แล้ว ยกมือแบบที่เขาล้อกันในสภามีความคิดความเห็นต่างกันได้ แต่ถ้าพูดกันด้วย**เหตุผล**แล้ว ไม่ใช่มีจฉาพิฉฐิ คือไม่ถือเอา**เหตุผล**ลับๆ ล่อๆ มาใช้ เชื่อว่าเราอยู่ด้วยกัน ได้อย่างดี...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา : ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗)

“...ถ้าท่านทั้งหลายช่วยกันคิด ช่วยกันทำ แม้จะมีการเถียงกันบ้าง ก็เถียงกัน แต่เถียงด้วยรากฐานของ**เหตุผล** และเมตตาซึ่งกันและกัน และสิ่งที่สูงสุดก็คือประโยชน์ร่วมกัน คือความพอมือพอกัน พอยู่ปลอดภัยของประเทศชาติ ทั้งนี้ ถ้าทำไปตามที่ว่านี่ก็เป็นของขวัญวันเกิดที่ล้ำค่า...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๗)

“...การกระทำที่สร้างสรรค์นั้น คือการกระทำที่ได้ผลเป็นประโยชน์ แก่ทุกๆ ฝ่าย ได้เต็มเปี่ยมตรงตามจุดประสงค์ ไม่มีการสูญเสียเปล่า หรือหากจะเสีย ก็เสียน้อยที่สุด การที่จะกระทำให้ได้เช่นนั้น บุคคลจำเป็นต้องอาศัยความมีสติพิจารณาให้เห็นถึง**เหตุผล**ที่แท้ คือแก่นแท้หรือหลักการของเรื่องต่างๆ จับเหตุจับผลอันต่อเนื่องกันทั้งหมดให้ถูกต้อง คือจัดระเบียบการของเรื่องให้ดี...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘)

“...สำคัญที่สุด ถ้าปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจ ด้วย**เหตุผล** และความหมั่นเพียรแท้ๆ แล้วจะสามารถนำวิชาการมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ โดยไม่มีสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคขัดขวางและจะทำให้ประเทศชาติเจริญ มั่นคงได้ดังประสงค์...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น : ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙)

“...จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความคิดความเห็นให้กว้างขวาง ไม่เกาะติดในทฤษฎีอยู่อย่างเดียว จะทำการสิ่งใด ควรต้องศึกษาให้ทั่วถึง เสียก่อน ด้วย**เหตุผล**ด้วยความรอบคอบละเอียดสุขุม...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร : ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๙)

“...การจะนำเอาหลักวิชาไปใช้ให้ได้ผลในการปฏิบัติงานใดๆ จำเป็นจะต้องศึกษางานนั้นให้ทั่วถึง ด้วย**เหตุ**ด้วย**ผล** ด้วยความสุขุม รอบคอบ ด้วยความคิดความเห็นที่กว้างขวางและเป็นธรรม จึงเห็นทางที่จะนำหลักวิชามาใช้ปฏิบัติงานให้สัมฤทธิ์ผลตามประสงค์ได้...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร : ๒๓ มิถุนายน ๒๕๑๙)

“...พูดกันว่าให้พิจารณา**เหตุผล**ให้ดีนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ให้พิจารณาการกระทำหรือกรรมของตนให้ดีนั่นเอง คนเราโดยมาก มักนึกว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร เราทราบไม่ได้ แต่ที่จริง เราย่อมจะทราบได้บ้างเหมือนกัน เพราะอนาคตก็คือผลของการกระทำในปัจจุบัน ถ้าปัจจุบันทำดี อนาคตก็ไม่ควรจะตกต่ำ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๘ กรกฎาคม ๒๕๑๙)

“...การที่บัณฑิตจะใช้ความรู้ความสามารถของตัวกระทำการงาน
ใดๆ ในภายหน้า จะต้องทำความคิดจิตใจของตนเองให้เที่ยงตรง พ้นจาก
อำนาจอคติเสียเป็นเบื้องต้นก่อน แล้วจึงนำความคิดที่เที่ยงตรงนั้น
มาพิจารณาการกระทำของตนเอง ด้วย**หลักเหตุผล**ให้ถูกต้อง และ
ด้วยความเพียรพยายามอันไม่ขาดสาย ความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้า
และอนาคตที่แจ่มใสจึงจะมาถึงท่านได้สมตามที่ตั้งใจปรารถนา...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๙)

“...ความไม่พอใจนี้เป็นของไม่ดี มีความไม่พอใจที่ไหนด
ความเดือดร้อนก็เกิดที่นั่น... เป็นข้อสังเกตว่า คนเราความพอใจแท้ๆ
จะไม่ได้สักคนเดียว เพราะว่าถ้าคนไหนมีความพอใจแท้ๆ ผู้นั้นพูดซ้ำไป
เพราะว่าไม่มีใครที่มีความพอใจแท้ๆ แม้จะเป็นพระอรหันต์ จะเรียกว่า
จะมีความพอใจแท้ๆ ก็ไม่ได้ เพราะว่าพระอรหันต์มีความสำเร็จ ไม่ใช่
ความพอใจ มีความสำเร็จว่าไม่ต้องพอใจแล้ว ฉะนั้น คนที่มีความพอใจ
ไม่พอใจนี้ ก็ลำบากที่จะให้พอใจจริงๆ ทุกคนแม้แต่คนเดียวก็มีความ
พอใจลำบาก นี่เป็นความคิดที่เกิดขึ้นอย่างนี้ จึงมาคิดว่าถ้าใครในที่นี้
เกิดมีความไม่พอใจขึ้นมา ก็ขอบอกว่าขออภัย แต่ว่าแก้ยากแล้วก็วิธี

ที่จะทำให้พอใจที่สุดก็คือระดับความไม่พอใจ จะระดับความไม่พอใจของแต่ละคนได้อย่างไร? **คิดให้ดีๆ** ว่าเรามาวินิจฉัยมาทำอะไรได้สำเร็จ ประโยชน์แล้ว คือได้มาและได้กล่าวให้พรโดยวิธีกรรมผู้รับมอบฉันทะเป็นผู้กล่าว อย่างนี้ก็ป็นวิธีอย่างหนึ่งที่จะทำให้ระดับความไม่พอใจ ถ้าวระดับความไม่พอใจแล้ว ก็จะเกิดความพอใจพอสมควร อันนี้เป็นข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่ง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๒๐)

“...มีเงินเดือนเท่าไร จะต้องใช้ภายในเงินเดือน. ...การทำแชร์นี้เท่ากับเป็นการกู้เงิน การกู้เงินนี้นำมาใช้ในสิ่งที่ไม่ทำรายได้นั้นไม่ดี. อันนี้เป็นข้อสำคัญ เพราะว่าถ้า**กู้เงินและทำให้มีรายได้** ก็เท่ากับจะใช้หนี้ได้ ไม่ต้องติดหนี้ ไม่ต้องเดือดร้อน ไม่ต้องเสียเกียรติ. ... **กู้เงิน เงินนั้น จะต้องให้เกิดประโยชน์** มิใช่กู้สำหรับไปเล่นไปทำอะไรที่ไม่เกิดประโยชน์. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...ในเมืองไทยนี้ถ้าทำกิจการ หมายความว่าปกครองหรือดำเนินกิจการทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ ทั้งในด้านธุรกิจ ในด้านอาชีพ มีทุจริตเมืองไทยพั่ง ของเราเมืองไทยนี้ที่ยังไม่พั่ง ก็เพราะว่าเมืองไทยนี้หน้าว่าแข็งมาก แต่ว่าเดี๋ยวนี้ถ้าหากว่าทำไม่ระวัง เช่นให้พั่ง มันก็เหมือนบ้านที่กำลังคลอน บ้านกำลังคลอนอะไรสั่นนิดเดี๋ยวก็ถล่ม เมื่อถล่มแล้วก็จะแย่...เมื่อทำอย่างนั้นคือโครงการมันไม่ดี เห็นมามากแล้วว่า ระหว่างหน่วยราชการจะมี กรมทาง กรมชลประทาน กรมป่าไม้ เป็นต้น ไม่ได้สอดคล้องกัน โครงการไม่ทำให้สอดคล้องก็เกิดเรื่องแก้ไข ก็แก้ไขได้ไม่สู้ยากนัก แต่จะต้อง**ไม่มีทฐิ** จะต้องร่วมกัน แต่ถ้ามีทุจริตมาเพิ่มในกิจการเหล่านี้แล้ว มันก็ทำให้ร้ายแรงขึ้นเป็น ๒ เท่า ๓ เท่า...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒)

“...เศรษฐกิจพอเพียงนี้ ขออย่าว่า เป็นการทิ้งเศรษฐกิจ หรือความประพฤติ ที่ทำอะไรเพื่อให้เกิดผลโดย**มีเหตุและผล** คือเกิดผลมันมาจากเหตุ ถ้าทำเหตุที่ดี ถ้าคิดให้ดี ให้ผลที่ออกมา คือ สิ่งที่ดีติดตามเหตุ การกระทำ ก็จะเป็นการกระทำที่ดี และผลของการกระทำนั้น ก็จะเป็นการกระทำที่ดี ดีแปลว่ามีประสิทธิผล ดีแปลว่ามีประโยชน์ ดีแปลว่าทำให้มีความสุข...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๔๓)

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ▶▶

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

“...อหนึ่ง ข้าพเจ้าขอเตือนว่า แม้ท่านจะได้เรียนสำเร็จตามหลักสูตรจนได้ปริญญาแล้วก็ดี ขอให้เข้าใจว่า นี่เป็นเพียงขั้นต้นของการศึกษาเท่านั้น ท่านจงพยายามศึกษาและฝึกฝนตนเองต่อไป เพราะสรรพวิทยาการด้านสาขาวิทยาศาสตร์ทั้งหลายนั้น **การทดลองค้นคว้าช่วยให้ได้ความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมาอยู่เสมอ** ถ้าท่านไม่ศึกษาเพิ่มเติมไว้ต่อไปไม่ช้าท่านก็จะล้าสมัย...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๙ กรกฎาคม ๒๕๑๖)

“...ขอให้ทุกคนจงรำลึกถึงอุดมคติของวิชาชีพที่มุ่งหวัง จะบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนเหนือสิ่งอื่นใด และรักษามรรยาทของการประกอบอาชีพโดยเคร่งครัด จง**หมั่นฝึกฝนตนเองให้ทันสมัยในวิทยาการ** ประกอบโรคศิลปะ**อยู่เสมอ...**”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ : ๑ เมษายน ๒๕๑๘)

“...**ภาษา**เป็นสมบัติของชาติที่ควรรักษาและส่งเสริม **ภาษา**นั้นเป็นอุปกรณ์สำคัญสำหรับหาความรู้ ซึ่งหมายถึงความก้าวหน้าของคน อุปกรณ์สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ **ประเพณี** **ประเพณี**นั้นหมายถึงแบบแผนหรือขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติต่อกันมา การสิ่งใดที่ริเริ่มแล้วได้รับความนิยมถือปฏิบัติตามกันต่อไป จัดว่าเป็น**ประเพณี** คนเราจะดำเนินชีวิตก็ต้องมีแบบแผนเป็นหลัก เราจึงต้องมี**ประเพณี**เป็นแนวปฏิบัติ...”

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๒๑ เมษายน ๒๕๐๓)

“...ท่านทั้งหลายคงจะตระหนักอยู่แล้วว่า การศึกษาเล่าเรียนเป็นเรื่องที่ไม่มีสิ้นสุด ผู้ปรารถนาความเจริญในการประกอบกิจการงานจะต้อง**หมั่นเอาใจใส่แสวงหาความรู้ให้เพิ่มพูนอยู่เสมอ** มิฉะนั้นจะกลายเป็นผู้ที่ล้าสมัยสมรรถภาพไป...”

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔)

“...สมัยนี้เป็นสมัยพัฒนาประเทศเรากำลังร่วมกันดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ อย่างเร่งรีบ และได้รับผลดีจากโครงการเหล่านั้นแล้วอย่างน่าพอใจ หลายประการ **ความเจริญของประเทศนั้น หมายถึง ความเจริญของประชาชนเป็นส่วนรวม สม่่าเสมอทั้งประเทศ...**”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๐)

“...ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อนในบ้านเมืองของเรา ทำให้เกิดความรู้สึกว่าประเทศไทยและคนไทยกำลังเสื่อมลง กำลังจะถูกกลืนหายไปกับอิทธิพลแห่งความเสื่อมในโลกปัจจุบัน ความรู้สึกเช่นนี้ไม่ตรงกับความจริงนัก เพราะคนไทยเรามี**ความเป็นตัวของตัวเอง** มีสมบัติทั้งทางวัตถุและจิตใจอย่างอุดมสมบูรณ์มาแต่เดิมเป็นการยากที่จะถูกกลืนหรือถูกทำลายอย่างที่คิดกัน...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๕ สิงหาคม ๒๕๑๔)

“...ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า...
จึงควรจะได้**ศึกษาถึงภาวะการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงมาให้เข้าใจ**
แล้วพยายาม**ค้นคิดหาเครื่องมือและวิธีการที่จะนำไปปฏิบัติได้ง่าย ๆ**
มาปฏิบัติโดยนำเอาพลังงานและสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศและในตัว
มาใช้ในการให้ได้มากและกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถึงหากงานจะดู
ไม่ใหญ่ยิ่งและไม่ก้าวหน้าเต็มที่ หรือการผลิตจะลดน้อยลงบ้างก็ตาม
แต่ผลผลิตที่ได้มาก็ยังเพียงพอแก่การอุปโภคบริโภคและความต้องการ
ที่สำคัญว่านั่นคนส่วนใหญ่ก็จะมึ่งงานทำทั่วถึงยิ่งขึ้น และสามารถ
หารายได้เลี้ยงตัวเองให้มีความผาสุกความสะอาดสบายขึ้น ซึ่งเป็น
ความมุ่งประสงค์ของสาธุชนทั่วไป...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๘)

“...มรดกนี้ คำที่ถูกต้อง คือเป็น “**บารมี**” ได้สร้าง**บารมี**ตั้งแต่โบราณกาลมา สะสมมาเรื่อย ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เมืองไทยถึงยังอยู่ได้ แต่ว่าถ้าเราไม่ทำต่อ **บารมี**ก็สลายไป... **บารมี**นั้นคือทำความดี...เราอย่าไปเบิก**บารมี**ที่บ้านเมือง ที่ประเทศได้สร้างสมเอาไว้ ตั้งแต่บรรพบุรุษของเราให้เกินไป เราต้องทำบ้าง หรือเพิ่มพูนให้ประเทศชาติ มีอนาคตที่แน่นอน อนาคตที่จะสามารถถือว่าชั่วลูกชั่วหลานชั่วเหลนชั่วโหล่นประเทศไทยก็ยังคงอยู่...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๘)

“...การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทุกด้านทุกระดับต้องใช้ **เทคโนโลยี**เป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อความรวดเร็วและถูกต้องมั่นคง บัณฑิตที่เรียนสำเร็จออกไป จึงนับว่าจะได้เป็นกำลังและเป็นหลักในงานพัฒนาประเทศและชุมชนในทุกๆ วงการ การใช้**เทคโนโลยี**นั้นย่อมกระทำได้หลายแง่หลายมุม แง่หนึ่งที่ควรพึงเล็งเป็นพิเศษ ก็คือใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้าน**ประหยัด** เพราะการ**ประหยัด**เป็นสิ่งที่พึงประสงค์อย่างยิ่งในที่ทุกแห่งและในกาลทุกเมื่อ เท่าที่ปรากฏแล้ว **เทคโนโลยี**ช่วยให้**ประหยัด**ได้อย่างดีเลิศ ในการสร้างเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์แต่ก่อนเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ทำได้ยากยิ่งและมีราคาสูงมาก คนส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากเครื่องมือดังกล่าว แต่ปัจจุบัน

เทคโนโลยีช่วยให้สร้างและผลิตได้โดยง่ายและสะดวกด้วยราคาต่ำอย่างเครื่องรีบิวทียูทธานซิสเตอร์ เวลานี้ใช้กันได้อย่างแพร่หลาย ทำให้คนทั่วไปได้รับประโยชน์ในด้านข่าวสาร และการบันเทิงโดยทั่วถึงในด้านอื่นๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม แม้จะเป็นเพียงงานระดับชาวบ้าน**เทคโนโลยี**ก็อาจช่วยได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น การทำยางพารา ถ้าทำตามแบบพื้นบ้าน ซึ่งทำกันตามมีตามเกิด ขาดความระมัดระวังในความสะอาดเรียบร้อยก็มักได้ยางแผ่นที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้ขายไม่ได้เต็มราคา แต่ถ้านำ**เทคโนโลยี**อย่างง่าย ๆ มาใช้ ให้มีการใช้กรรมวิธีที่ถูกต้องและแน่นอนสม่ำเสมอ ก็จะได้ยางแผ่นที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ขายได้เต็มราคา การใช้ความระมัดระวัง และกรรมวิธีที่ละเอียดแน่นอนเพียงเล็กน้อย โดยมีทำให้ต้องสิ้นเปลืองเกินกว่าปกติแล้วได้ผลประโยชน์เพิ่มสูงขึ้นเช่นนี้ นับว่าเป็นการ**ประหยัด**ด้วยอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ชาวสวนยางมาก ในการที่ท่านทั้งหลายจะออกไปทำหน้าที่ต่างๆ ทางด้านเทคนิคต่อไป ขอให้คำนึงถึงผลได้ที่เกิดขึ้นจากการ**ประหยัด**นี้ให้มาก...”

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า : ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๑)

“...วิถีทางดำเนินของบ้านเมืองและประชาชนโดยทั่วไป มีความเปลี่ยนแปลงมาตลอดเนื่องมาจากความวิปริตผันแปรของวิถีทางแห่งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่นๆ ของโลก ยากยิ่งที่เราจะหลีกเลี่ยงให้พ้นได้ จึงต้องระมัดระวัง ประคับประคองตัวเรามากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการอยู่โดย**ประหยัด** เพื่อที่จะอยู่ให้รอดและก้าวหน้าต่อไปได้โดยสวัสดิ์...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ :
๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๑)

“...**เทคโนโลยี**นั้นโดยหลักการคือการทำสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดเป็นสิ่งที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น **เทคโนโลยี**ที่ดี ที่สมบูรณ์แบบ จึงควรจะสร้างสิ่งที่จะใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า และมีความสูญเสียเปล่าหรือความเสียหายเกิดขึ้นน้อยที่สุด แม้แต่สิ่งที่เป็นของเสีย เป็นของที่เหลือทิ้งแล้ว ก็ควรจะได้ใช้**เทคโนโลยี**แปรสภาพให้เป็นของใช้ได้ ... โดยทางตรงข้าม **เทคโนโลยี**ใดที่ใช้การได้ไม่คุ้มค่าก่อให้เกิดความสูญเสียเปล่า และความเสียหายได้มาก จัดว่าเป็น**เทคโนโลยี**ที่บกพร่อง ไม่สมควรนำมาใช้ว่า ในกรณีใด ท่านทั้งหลายจะเป็นผู้ใช้**เทคโนโลยี**ในการสร้างสรรค์ต่างๆ เพื่อพัฒนาสภาพบ้านเมืองและฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนต่อไป ควรหัดเป็นคนช่างคิดช่างสังเกตในการปฏิบัติงานของตนเอง นอกจาก

เทคโนโลยีที่ใหญ่โตระดับสูงสำหรับใช้ในงานใหญ่ๆ ที่ต้องการผล
มาก ๆ แล้ว แต่ละคนควรจะคำนึงถึงและคิดถึง**เทคโนโลยี**อย่างง่าย ๆ
ควบคู่กันไป เพื่อช่วยให้กิจการที่ใช้ทุนรอนน้อยมีโอกาสนำมาใช้ได้โดย
สะดวกและได้ผลด้วย ก่อนที่ท่านทั้งหลายจะออกไปมีหน้าที่การงานช่วย
บ้านเมืองและประชาชนนี้ จึงใคร่จะขอให้ตั้งใจให้แน่วแน่ที่จะนำเอาวิชา
ความสามารถของตัวไปใช้ด้วยความสุจริตบริสุทธิ์ใจ และด้วยความฉลาด
รอบคอบให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทุกอย่าง โดยถูกต้องเหมาะสม
ไม่ว่าจะกระทำร่วมกับผู้อื่น หรือกระทำโดยลำพังตนเอง บ้านเมืองเรา
จักได้อยู่รอดและวัฒนาสภาพตลอดไป...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๒๒)

“...จะเห็นว่าถ้าราษฎร**อยู่ดีกินดี** มีรายได้ รัฐบาลก็เก็บภาษีได้
สะดวก ไม่มีการหนีภาษี เพราะเมื่อมีรายได้ดีขึ้น เขาก็สามารถเสียภาษี
ได้มากขึ้น...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๓๔)

“...ถ้าเรามา**ใช้ของไทย ซื้อของไทย เทียวเมืองไทย กินข้าวไทย** อันนี้จะได้ประโยชน์. แต่ว่าก็ยังไม่แก้ปัญหา. ปัญหาที่มีอยู่ว่าผู้ที่ทำกลองนี้ เขามีบริษัทที่นำเข้าสินค้าที่เขาขาย. เขาบอกว่าแยะ เขานำเข้าสินค้ามา และขายในราคาเดิม เพราะมีการตกลงราคาขายอยู่แล้ว. เมื่อของเข้ามา ก็จะต้องเสียเงินแพง. เขาบอกว่าขาดทุน. แต่เขามีความคิดอยู่ เขาสามารถที่จะผลิตกลองนี้ และส่งนอก ส่งไปที่อเมริกาส่วนหนึ่ง ส่งไปที่ยุโรปส่วนหนึ่ง. ...การสั่งของจากต่างประเทศ ก็มีความจำเป็นบ้างในบางกรณี. แต่ว่าสามารถที่จะส่งออกนอก ซึ่งผลิตผลที่ทำในเมืองไทยก็จะดีกว่า. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...โดยเฉพาะ ในภาคอีสาน เขาบอกว่า ต้องปลูกข้าวหอมมะลิ เพื่อจะขาย. อันนี้ถูกต้อง ข้าวหอมมะลิขายได้ดี แต่เมื่อขายแล้ว จะบริโภคเองต้องซื้อ ต้องซื้อจากใคร. ทุกคนก็ ปลูกข้าวหอมมะลิ. ในภาคอีสานส่วนมากเขาชอบบริโภคข้าวเหนียว ซึ่งใครจะเป็น คนปลูกข้าวเหนียว เพราะ ประกาศโฆษณาว่า คนที่ปลูกข้าวเหนียวเป็นคนใจ. อันนี้เป็นสิ่งสำคัญ. เลยได้สนับสนุน บอกว่า ให้เขาปลูกข้าว บริโภค เขาจะชอบข้าวเหนียว ก็ปลูกข้าวเหนียว. **เขาจะชอบปลูกข้าวอะไรก็ตาม ให้เขาปลูกข้าวอย่างนั้น และเก็บไว้ เพื่อที่จะบริโภคตลอดปี** ถ้ามีที่ ที่จะทำนาปรัง หรือมีที่มากพอ สำหรับปลูกข้าว ก็ปลูกข้าวหอมมะลิ เพื่อที่จะขาย. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...เมื่อตั้งโรงสี ปลูกข้าวเองบ้าง และไปซื้อข้าวจากเกษตรกรบ้าง นำมาสี และขายในราคาที่เหมาะสม เป็นในรูปสหกรณ์. ที่ทำที่สวนจิตรฯ นี้ไม่ได้ใช้ข้าวที่ปลูกในสวนจิตรฯ เพราะว่าข้าวที่ปลูกในสวนจิตรฯ เอาไปเข้าพิธีแรกนาขวัญ. ข้าวที่โรงสีนี้ เป็นข้าวที่ไปซื้อจากเกษตรกรโดยตรง โดยให้ราคาที่เหมาะสม. เกษตรกรก็มีความสุข เพราะขายข้าวในราคาที่เหมาะสม และผู้บริโภคก็ซื้อได้ในราคาถูก เพราะว่าไม่ต้องมีการขนส่งมากเกินไป. **ไม่ต้องมีคนกลางมากเกินไป** ตกลงทั้งผู้ผลิต ทั้งผู้บริโภค ก็มีความสุข. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...เชื่อว่าประเทศไทยจะสามารถพ้นวิกฤตการณ์ได้ดีกว่าหลายประเทศ เพราะแผ่นดินนี้ ยังเหมาะสมกับความเป็นอยู่ได้ อย่างที่เคยพูดมาหลายปีแล้วว่า ภูมิประเทศยังให้ คือเหมาะสม. แต่ความเป็นอยู่**ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องอยู่อย่างประหยัด และต้องไปในทางที่ถูกต้อง.** วันนี้นำพูดถึงวิถีแก้ไขสถานการณ์ปัจจุบัน วิกฤตการณ์ปัจจุบันทางหนึ่ง วิธีหนึ่ง. สมัยนี้เป็นสมัยที่พูดกันได้ว่า “โลกาภิวัตน์” ก็จะต้องทำตามประเทศอื่นด้วย เพราะว่า ถ้าไม่ทำตามประเทศอื่น ตามคำสั่งสัญญาที่มีไว้ เขาอาจจะไม่พอใจ. ก็เพราะว่าเขาเองมีวิกฤตการณ์เหมือนกัน. การที่ประเทศใกล้เคียงไทยในภูมิภาคนี้มีวิกฤตการณ์ด้วย ก็ทำให้เราพินิจจากวิกฤตการณ์นี้ ยากขึ้น. และไม่ใช่เฉพาะประเทศที่อยู่ในภูมิภาคนี้ แม้แต่ประเทศที่ดูยังเจริญรุ่งเรืองดี ก็รู้สึกว่าจะกำลังเดือดร้อนขึ้น. ...ฉะนั้นเราต้องพยายาม อุ่มชูประชาชนให้ได้มีงานทำ มีรายได้ ก็จะสามารถผ่านวิกฤตการณ์. แต่ถ้าทำแบบที่เคยมีนโยบายมา คือ ผลิตสิ่งของทางอุตสาหกรรมมากเกินไป ก็จะไม่สำเร็จ โดยที่ในเมืองไทยตลาดมีน้อยลง เพราะคนมีเงินน้อยลง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...Self-sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง)

บางคนแปลจากภาษาฝรั่งว่า ให้ยืนบนขาตัวเอง. คำว่ายืนบนขาตัวเองนี้ มีคนบางคนพูดว่าชอบกล. ใครจะมายืนบนขา. คนอื่นมายืนบนขาเรา เราก็โกรธ แต่ตัวเอง ยืนบนขาตัวเองก็ต้องเสียหลักหกล้มหรือล้มลง. อันนี้ก็ เป็นความคิดที่อาจจะเฟื่องไปหน่อย. แต่ว่า เป็นตามที่เขาเรียกว่ายืนบนขาของตัวเอง (ซึ่งแปลว่าพึ่งตนเอง). หมายความว่าสองขาของเราเนี่ย ยืนบนพื้น ให้อยู่ได้ไม่หกล้ม. ไม่ต้องไปขอยืมขาของคนอื่น มาใช้สำหรับยืน. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๑)

“...ถ้าเศรษฐกิจล่มส่ำเสมอดี มีแต่ดีขึ้นได้. จึงต้องรักษาความเป็นอยู่ที่ดี สถานการณ์ที่ดีต่อไป โดยรักษาอัตราแลกเปลี่ยนที่ล่มส่ำเสมอ. ไม่มีปัญหาว่าประเทศชาติจะรอดพ้นจากวิกฤตการณ์. ทั้งนี้เพราะวิกฤตการณ์นี้มาจากความฟุ้งเฟ้อ หรือความโลภ ไม่อยากจะพูดว่าความทุจริต เพราะไม่จำเป็นที่จะต้องมีความทุจริตก็แยกได้เหมือนกัน. ยังมีทุจริตก็ยิ่งแย่ เพราะว่าถ้ามีทุจริต ไม่มีใครทำงานอะไรได้ ไม่มีใครเชื่อใคร แล้วผู้ที่พยายามทำงานก็ไม่สามารถทำงาน เพราะกลัวทุจริต. ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า ถ้าไม่มีความล่มส่ำเสมอ ผู้ที่เป็นนักธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่สุจริต ก็จะไม่สามารถงบประมาณ งบประมาณของตัวเอง จึงต้องคำกำไรเกินควร เพื่อไม่ให้ขาดทุน. แต่มีหลายคนที่ยากายการทำงานด้วย**ความไม่ฟุ้งเฟ้อ. ...**”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๕๑)

“...ถ้าเข้าใจกันได้แล้ว คนในเมืองไทย ๖๐ เท่าไหร่ ๖๒ ล้านถึงปานนี้ก็กว่าแล้ว ก็สามารถที่จะปรองดองกัน **สร้างความมั่นคง** ในประเทศ คนอื่นก็ซั้งมันละ ชาวต่างประเทศ ชาวบ้านต่างประเทศ เขาก็เข้าๆ ออกๆ เข้าๆ ออกๆ ทุกหน้าที่ก็เข้ามา แต่ว่าส่วนรวมของคนทีถือว่าเป็นคนเจ้าของประเทศ อย่าให้ขัดแย้งกัน แล้วก็ยอมรับว่าถูกบ้าง ไม่ถูกบ้าง ก็มีความสุข...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๕๔)

“...แล้วอย่างนี้ที่บอกว่ามาถวายพระพร สำหรับส่วนตัวนี้เรา เราก็ก็นึกแค้นตัวเอง เห็นแค้นตัวเองว่า อยากมีความสุข ไม่ใช่ไม่อยากมี อยากมีความสุข แต่ใครมาทะเลาะกันต่อหน้า คนนี้ไม่ดี คนนี้ไม่ดี แล้วข้าพเจ้าดี ท่านจึงจะไม่ดี ก็อย่างนี้ไม่มีความสุข คนที่บอกว่าท่านไม่ดี คนนั้นก็ไม่มีความสุข คนที่บอกว่าท่านไม่ดี คนนั้นก็ไม่มีความสุข อยากยอมรับข้าพเจ้ามีดี และข้าพเจ้ามีไม่ดี ท่านมีดี ท่านมีไม่ดี แล้วก็พูดช่วยกันแก้ไขว่า ท่าน**ไม่ดีตรงไหน ช่วยกัน คิด** คิดออกไหม อ้อ! ใช้ข้าพเจ้า**มีไม่ดีตรงนี้ต้องแก้ไข** ทุกคนก็สบาย ทุกคนก็มีความสุข ข้าพเจ้าเองก็มี ความสุข เป็นอย่างนั้นที่มาให้พระก็ได้ผล แต่ได้ผลว่า พระเจ้าอยู่หัวมีความสุข ใช้คำพระเจ้าอยู่หัวมีความสุข ก็ไม่รู้ ดูท่าทางมันแปลก เพราะว่าเชื่อว่าพระเจ้าอยู่หัวมีความสุขไม่ได้ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเขาว่า พระเจ้าแผ่นดินมีความสุขเสมอ เพราะว่าใครๆ บอกว่า มีความสุข มีความสุขเหมือนพระเจ้าแผ่นดิน Happy as a King ก็ไม่จริง แต่ว่าถ้าท่านทุกคน ทำว่า ท่านทำถูก ท่านก็รู้ว่าทำถูก ท่านทำผิดก็รู้ว่าผิด อีกคนบอกอีกคนทำผิดทำถูกก็รู้กันแล้ว The King จะ happy as a King ได้ อันนั้นนะ ได้อย่างนั้นก็เป็นการอันว่าถ้าหากว่า ท่านทำอย่างนั้นได้ ท่านก็มีความสุขสำเร็จ เกิดความสำเร็จในกิจการ ถือว่าวันนี้ก็เป็นกิจการอย่างหนึ่ง...”

(พระราชดำรัสเรื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๔)

“...ก็ต้องสร้างเขื่อนให้เก็บน้ำดีขึ้นอย่างมากที่สุดก็คือ ๒ เมตรกว่าๆ ก็หวังว่าจะดี ได้น้ำเพิ่มเติม ๙ ล้านลูกบาศก์เมตร นับว่าไม่เลว ไม่มาก แต่ดีกว่าที่ไม่มีความจริงควรจะมีอย่างนี้ทั่วตลอด ให้สามารถที่จะเก็บน้ำ แล้วก็ป้องกันไม่ให้น้ำท่วมตอนหน้าฝน หรือมีพายุเข้า ไม่ให้น้ำแล้ง ให้มีน้ำใช้สำหรับการกสิกรรม หรือการบริโภค เดียวนี้ทั่วโลกบ่นว่า ขาดน้ำๆ ในระหว่างที่บ่นขาดน้ำๆ มีคนเขาตาย เพราะถูกน้ำท่วมตายไปเกือบ ๑๐ คนแล้ว ทำไม เพราะเขาไม่ได้ทำ ไม่ได้ทำโครงการระบายน้ำที่ถูกต้อง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๖)

“...ต้องพัฒนาอาชีพความเป็นอยู่ของประชาชน คือ อาชีพ ไม่ใช่แค่ปลูกผัก ถั่ว ปลูกงาให้หลานเผา แต่เป็นเรื่องของให้ความอยู่ดี กินดี ความรู้ การศึกษา กล่าวว่าจะต้องช่วยให้การศึกษาดีขึ้น เพราะว่าถ้าการศึกษาไม่ดี คนไม่สามารถที่จะทำงาน การศึกษาต้องได้ทุกระดับ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๖)

เงื่อนไขความรู้ ▶▶

เงื่อนไขความรู้

ความรู้

“...ผู้ที่ควรแก่นามว่า “บัณฑิต” นั้น นอกจาก**ความรู้**ความสามารถแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจสูง มีศีลมีธรรม มีสติสัมปชัญญะ อุดหนุนอดกลั้น ประพฤติแต่ในสิ่งที่ชอบที่ควร วางตนให้สมเกียรติ เป็นผู้ที่ควรแก่การนับถือเป็นแบบอย่าง...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๒๖ มิถุนายน ๒๔๙๔)

“...ในการประกอบกิจการนั้น ถ้าท่านจะถือว่าบัดนี้ท่านเป็นบัณฑิต มีปริญญาบัตรแล้ว ควรจะต้องได้รับความไว้วางใจ และเชื่อถือ โดยทันที ดังนี้ ก็เป็นความคิดที่ผิด ที่ถูกนั้นท่านจะต้องลงมือทำงาน ใช้**ความรู้**ที่ได้มาให้เป็นประโยชน์แก่การงาน แสดงความสามารถเสียก่อน ในการนี้ท่านจงพิจารณาหยั่งถึงสิ่งที่ควรและไม่ควร และมีใจหนักแน่น สุจริต อุดหนุน มีความอุตสาหะหมั่นเพียรในการงาน และรักษาระเบียบวินัย เป็นบรรทัดฐาน เพื่อได้มาซึ่งความเชื่อถือและไว้วางใจ และเมื่อนั้นแหละ ค่าของปริญญาบัตร จึงจะบังเกิดขึ้น...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๖)

“...คนเรานั้นจะว่าไปก็เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งในบรรดาสัตว์ทั้งหลาย แต่มีการแตกต่างกันหลายประการ ประการที่สำคัญที่สุดก็คือ**ความรู้**... เป็นสิ่งที่สำคัญที่คนจะต้องนำไปใช้ในทางที่ชอบ...”

(พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๓ กรกฎาคม ๒๕๐๑)

“...ขอให้ใช้วิชา**ความรู้**ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาให้เกิดประโยชน์แก่ตน และแก่ส่วนรวมยิ่งขึ้นตลอดไป อย่างหนึ่งเฉยเฉื่อยช่าหยุดอยู่กับที่ กับขอให้ติดตามวิวัฒนาการต่างๆ ของบ้านเมืองและของโลก ให้เป็นผู้มีหูตาสว่าง อยู่เสมอ หากปฏิบัติได้ดังนี้ก็จะได้รับแต่ผลดีและทั้งจะเป็นแบบอย่าง แก่อนุชนรุ่นหลังต่อไปอีกด้วย...”

(พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๑)

“...ขอให้ทุกคนจงดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ โดยอาศัยวิชา **ความรู้**ที่ได้รับมาประกอบด้วยความยังคิดขังใจ และศีลธรรมอันดีงาม เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและของประเทศชาติ...”

(พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๑๘ กันยายน ๒๕๐๔)

“...การประกอบกิจการงานหรือการดำเนินชีวิต จะใช้วิชาการที่ได้ศึกษามาแล้วเท่านั้นยังไม่เพียงพอจำเป็นจะต้องศึกษาหา**ความรู้**เพิ่มเติมให้ทันกับเหตุการณ์อยู่เสมอ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๕)

“...หากบุคคลใดมี**ความรู้**สูงแต่ขาดหิริโอตตปปะ คือไม่มี
ความละอายต่อบาปนำ**ความรู้**นั้นไปใช้ในทางมิชอบ ก็จะทำให้สังคม
เดือดร้อน...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๐๖)

“...ขอให้บัณฑิตใหม่ระลึกไว้ว่า วิชา**ความรู้**ที่มีอยู่กับตัวนั้น
จะเกิดประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อรู้จักประสานงาน คือรู้จักติดต่อกับผู้อื่น
กับบัณฑิตด้วยกัน กับผู้ที่ทำงานอยู่ก่อนและช่วยเหลือผู้ที่จะมา
ภายหลังด้วย ก็จะช่วยให้สามารถทำงานด้วยกันได้โดยราบรื่น
บังเกิดผลดีแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๒ กรกฎาคม ๒๕๐๗)

“...วิชา**ความรู้**นั้น ถ้าใช้ในทางดีด้วย**ความรู้**เท่ากัน ก็จะช่วยป้องกัน ประเทศชาติให้พ้นภัยอันตรายจากศัตรู และสามารถช่วยการพัฒนาบ้านเมืองให้ทันกับความเจริญของโลกในปัจจุบันได้ แต่ถ้าใช้ด้วยความหลงแล้ว ก็จะเป็นอันตรายแก่ตัวเอง และแก่ชาติบ้านเมืองอย่างร้ายกาจที่สุด จึงขอให้บัณฑิตทุกคนสังวรระวังไว้ในการที่จะออกไปประกอบการทำงานต่อไปในกาลข้างหน้า...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๒๐ สิงหาคม ๒๕๐๗)

“...**ความรู้**นั้นเป็นหลักของการทำงาน ผู้ที่จะทำงานอย่างใดจำต้องมี**ความรู้**ในเรื่องนั้นก่อนเป็นเบื้องต้น ส่วนความคิดเป็นเครื่องช่วย**ความรู้**คือ ช่วยให้ใช้**ความรู้**ได้ถูกต้อง เช่น จะใช้อย่างไร ที่ไหน เมื่อใด เมื่อมี**ความรู้**สำหรับงาน มีความคิดสำหรับพิจารณาใช้**ความรู้**ให้ถูกต้องแล้ว ย่อมทำงานได้ผลสมบูรณ์ดี ยากที่จะผิดพลาด **ความรู้**กับความคิด จึงไม่ควรแยกจากกัน...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๘ กรกฎาคม ๒๕๐๘)

“...ในการทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจต่างๆ จะต้องอาศัยใช้ข้อมูล
ที่ถูกต้องเป็นหลัก และจะต้องใช้นักสถิติที่มี**ความรู้** ความสามารถ
ชั้นสูงเป็นผู้ปฏิบัติ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๓)

“...ท่านทั้งหลายที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้ เป็นผู้
เชื่อได้ว่ามี**ความรู้** ความสามารถสูง จึงเป็นที่หวังของคนไทยทั้งชาติ
รวมทั้งของข้าพเจ้าด้วย ที่จะได้อาศัย**ความรู้**ความคิด สติปัญญาและ
ความสามารถ ในอันที่จะนำพาประเทศชาติให้ก้าวไปสู่ความมั่นคง และ
ความสมบูรณ์พูนสุข...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๑๓)

“...เมื่อมี**ความรู้**ความคิดอยู่ ควรจะนำมาเชื่อมโยงกันเข้าให้
พร้อมเพรียง ประสมประสานปรับปรุง**ความรู้**ความคิดนั้น ด้วยความคิด
พิจารณาแล้วนำออกใช้ให้ได้ผล จุดใดเสื่อม ก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงที่จุดนั้น
ทุกสิ่งทุกอย่างจะดีขึ้นเป็นลำดับ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๔ สิงหาคม ๒๕๑๔)

“...งานทุกอย่าง ยิ่งเป็นงานในระดับชาติ จำเป็นต้องมีโครงการ
อันแน่นอนสำหรับปฏิบัติดำเนินการ และโดยปรกติโครงการต่างๆ ที่ตั้ง
ขึ้นนั้น จะต้องอาศัยพื้นฐาน วิธีการ และวิชาการเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ
พื้นฐานหมายถึงวัตถุประสงค์ กำลังทุน กำลังบุคคล พร้อมทั้งเครื่องมือ
เครื่องจักรวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่าง วิธีการนั้น ได้แก่การวางรูปงาน กำหนด
ระยะดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน ให้เกี่ยวโยงต่อเนื่องกัน รวมถึง
ระเบียบปฏิบัติทั้งในตัวบุคคลทั้งในธุรการทั้งหมด ส่วนวิชาการ ได้แก่
หลัก**ความรู้**ที่ถูกต้องแท้จริงในงานนั้นๆ ซึ่งนำมาปฏิบัติส่งเสริมพื้นฐาน
และวิธีการ ให้ได้ผลที่สมบูรณ์แน่นอน...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๕)

“...ในการปฏิบัติงานใดๆ ผู้ปฏิบัติจำต้องทราบ ต้องเข้าใจแจ่มแจ้งถึงปัญหาและวิชา**ความรู้**ที่ปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์อย่างทั่วถึง จึงจะสามารถนำทฤษฎีมาดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ และสามารถเลือกแนวทางปฏิบัติ ให้เกิดผลมากที่สุดได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อเกิดความขาดแคลนวัตถุดิบต่างๆ ดังในทุกวันนี้ ความขาดแคลนอาจทำให้การพัฒนาหลายอย่างต้องหยุดชะงักไป เพราะไม่สามารถทำงานตามทฤษฎีได้ ท่านทั้งหลายก็ต้องแสวงหาวัตถุดิบ และวิธีการอย่างอื่นมาใช้แทน เพื่อให้ชีวิตและภารกิจของเราสามารถดำเนินไปเป็นปกติได้...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ๒๒ มกราคม ๒๕๑๗)

“...บัณฑิตควรจะมีใจพอใจและภูมิใจ ที่มีความรู้ความชำนาญทางวิชาการเป็นพื้นฐานที่มั่นคงของการทำงาน ในทางปฏิบัติ ทุกคนควรถือเป็นหน้าที่จำเป็น ที่จะต้องพยายามหยิบยกเอา**ความรู้**มาพิจารณาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมแก่งาน แก่เวลา และแก่สภาพการณ์ทั่วไป ทั้งให้สัมพันธ์กับงานด้านอื่นๆ โดยสมดุลและโดยสอดคล้อง เพื่อให้การปฏิบัติอำนวยผลสมบูรณ์แท้จริง...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

“...การทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับผู้ที่ทำหน้าที่อย่างอื่น ๆ นั้น บัณฑิต หรือนักวิชาการจำเป็นจะต้องไม่ประมาณ**ความรู้**ความสามารถของผู้อื่น ทั้งนักวิชาการด้วยกันทั้งผู้ที่มีความชำนาญทางการปฏิบัติทั้งหมดจะต้องใช้**ความรู้**ความชัดเจนของตน ๆ ร่วมงานกันด้วยความคิดความเห็น ที่ถูกต้องตามเหตุผล สัจจรีต เทียงตรง เป็นอิสระจากอคติ กลอุบายและความเห็นแก่ตัว ให้ภารกิจทั้งหมดบรรลุผลสำเร็จได้โดยครบถ้วน...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ๙ มกราคม ๒๕๑๘)

“...ผู้มีปัญญาทุกระดับจึงต้องถือเป็นภาระและหน้าที่ ที่จะต้อง รู้จักรับ รู้จักใช้**ความรู้**อย่างถูกต้อง เพื่อสามารถพิจารณาการกระทำ ให้เหมาะสมแก่ทุกกรณี...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : ๒๘ สิงหาคม ๒๕๑๘)

“...ข้าพเจ้าได้พูดกับบัณฑิตให้นำเอา**ความรู้**ความสามารถที่มีอยู่ ออกไปใช้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง จริง ๆ ด้วยความจุดประสงค์ที่จะสั่งสอนถ่ายทอด**ความรู้**ความฉลาด ในทางที่ถูกที่สร้างสรรค์แก่เยาวชนให้อนุชนรุ่นหลังสามารถสร้างตน สร้างส่วนรวมให้มั่นคงและตั้งตัวได้ด้วย ความเจริญและก้าวหน้า...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : ๔ กันยายน ๒๕๑๘)

“...การสร้าง**ความรู้**พื้นฐานทางวิชาการให้แก่นักศึกษา ให้ได้เรียนรู้ลักษณะ กลไก ตลอดจนวิวัฒนาการ คือความเปลี่ยนแปลงของแต่ละวิชาโดยแจ่มแจ้งทั่วถึงนั้น จะเป็นพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการปฏิบัติงาน คือจะช่วยให้สามารถนำวิชาการไปใช้โดยถูกต้องเหมาะสมกับงาน กับปัญหา สถานการณ์ และความจำเป็น ทำให้บรรลุผลอันพึงประสงค์ได้เต็มที่...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๓ ตุลาคม ๒๕๑๘)

“...ความจริง**ความรู้**ที่ศึกษามา ซึ่งเป็น**ความรู้**ทางทฤษฎีนั้น คือรากฐานและต้นทุนสำคัญสำหรับที่จะนำไปปฏิบัติงานการ **ความรู้**ทางทฤษฎีนี้ จำเป็นที่จะต้องทบทวนเสริมสร้างอยู่เสมอ และนำมาประกอบการปฏิบัติ เมื่อเอา**ความรู้**ทางทฤษฎีมาประสมประสานปรับปรุงแต่งกับ**ความรู้**จากการปฏิบัติอย่างสอดคล้องเหมาะสมแล้ว งานที่ทำการก็จะบรรลุผลที่พึงภาคภูมิใจได้สมปรารถนา...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : ๒๓ มิถุนายน ๒๕๑๙)

“...ความคิดริเริ่มจะเกิดขึ้นเอง โดยไม่อาศัยรากฐาน**ความรู้**เดิม
ไม่ได้ เป็นอันขาด...”

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน : ๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๙)

“...คำว่า “ทฤษฎี” กับคำว่า “ปฏิบัติ” ... วันนี้นำพาเจ้าใคร่จะให้ท่าน
ทั้งหลายยกขึ้นมาพิจารณาอีกสักครั้งพร้อมๆ กัน ทฤษฎี กล่าวสั้นๆ
ก็คือ หลักวิชาการอันได้ปรากฏแล้ว ปฏิบัติ คือการนำเอาหลักวิชาหรือ
หลัก**ความรู้**นั้น มากระทำให้บังเกิดผลขึ้นได้จริง ผู้ไม่มีทฤษฎีเป็นผู้ไม่มี
หลัก**ความรู้** ผู้มีทฤษฎีไม่ได้ เพราะไม่มี**ความรู้**เป็นทุนรอนสำหรับ
ทำางาน แต่ผู้มีทฤษฎีที่ไม่หัดปฏิบัติ หรือไม่ยอมปฏิบัติ นั้น ก็
ผู้
นักทฤษฎีที่ปฏิบัติได้ด้วยไม่ได้ เพราะนักทฤษฎีที่ไม่ยอมปฏิบัติ ทำให้
ตัวเองพร้อมทั้งวิชา**ความรู้**ทั้งหมดเป็นหมันไป ไม่ได้ประโยชน์ ไม่เป็น
ที่ต้องการของใคร ผู้มี**ความรู้**ด้วย ใช้**ความรู้**ทำางานได้จริงๆ ด้วย
จึงจะเป็นประโยชน์และเป็นที่ต้องการ วางานทั้งหลายหรือพูดให้กว้าง
ออกไปก็คือประเทศชาตินั้น ต้องการนักปฏิบัติยิ่งกว่าคนที่มีความรู้
ท่านทั้งหลายเล่า ฝึกหัดเป็นนักปฏิบัติมาแล้วมากน้อยเพียงใด
ถ้าพิจารณาเห็นว่ายังบกพร่องอยู่ ก็เร่งฝึกปฏิบัติให้หนักแน่นเสียแต่บัดนี้
เพราะความสำเร็จความเจริญมั่นคงของตนเอง ของการงาน และของชาติ
อยู่ที่ความสามารถในการปฏิบัติเป็นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น...”

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร : ๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๐)

“...ฉะนั้นก็เชื่อว่า ถ้าช่วยกันทำตามหน้าที่ที่แต่ละคนมี ก็สามารภที่จะทำให้ประเทศชาติอยู่เย็นเป็นสุขได้. วันนี้ได้พูดเรื่องราวที่อาจจะน่าคิด. และท่านเองเป็นผู้มี**ความรู้** ก็จะต้องใช้**ความรู้** ความฉลาด เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่จะมีมา. และในการนี้ขอทุกคนทุกท่านซึ่งมีหน้าที่แต่ละท่านพยายามใช้สติปัญญาและกำลังใจ ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม. ทั้งนี้ประเทศชาติจะก้าวหน้าและมีความปลอดภัยต่อไป. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...ต้องหาวิธีที่จะทำการสอน การเรียนการสอนให้ได้ประโยชน์ และสามารถที่จะเข้าใจความจริง ก็ไม่ใช่ว่าจะให้เข้าใจภาษา เข้าใจวิชาการ และไม่ใช่วิชาการเท่านั้นเอง แต่ต้องเข้าใจวิธีปฏิบัติตน คือ หมายถึงจริยธรรมต่างๆ หรืออะไรต่างๆ พวกนี้ ต้องเรียนต้องรู้ ให้มี**ความรู้** กว้างขวาง อันนี้ที่เป็นข้อสำคัญในการพัฒนาการศึกษาถ้าหากว่าไม่พัฒนาการศึกษา ถ้าหากว่าไม่พัฒนาการศึกษา ประเทศชาติจะก้าวหน้าไม่ได้ เพราะว่าถ้าไม่พัฒนาการศึกษา ความเข้าใจของบุคคลจะไม่มี...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒)

“...ทำให้หาดใหญ่ ท่วมในตัวเมือง ที่แรกไม่เชื่อ แต่ว่า ก็เห็นใน รายงานท่วมถึง ๓ เมตรก็มี เป็นความจริง ทำไมท่วมอย่างนั้น ก็เพราะว่า จากแรงคน แทนที่จะไปทำเขื่อน ที่อื่น เพื่อที่จะเก็บน้ำเอาไว้ หรือป้องกัน น้ำท่วม หรือเก็บน้ำสำหรับ มาทำการเพาะปลูก ในหน้าแล้ง ไปน้ำเขื่อน กันน้ำ ทำให้เมืองหาดใหญ่ จมลงไปใต้น้ำ เวลาสร้างเขื่อนที่ไหนเค้าก็ ร้องโวยวายว่า ทำให้ท่วม ทำให้เสียหาย ขอชดเชยต่าง ๆ ตอนนั้น เอาแล้ว เป็นความจริงแล้ว ก็ชดเชย ต้องชดใช้เป็นพันล้าน เพราะว่าไปสร้างถนน ไปสร้างถนน ให้น้ำลงไม่ได้ จนกระทั่งเมื่อ น้ำลงมาแล้ว น้ำก็เอ่อขึ้นมา นอกจากนี่ควรจะได้ทำพนัง ก็ใช้ถนนเหมือนกัน แต่อีกสายหนึ่ง ก็ไม่ได้ ทำถนนที่ควรจะเป็นพนังนั้น ก็ทำเตี้ย ถนน ที่เป็นเขื่อนนั้นทำสูง และไม่ทำช่องให้น้ำผ่าน ก็แสดงให้เห็นว่า หลักรวิชาไม่ได้อยู่ในสมอง ของ ผู้ปฏิบัติ ก็เลยทำให้ นึกว่า ถ้าคนที่ได้เป็น ผู้เชี่ยวชาญ หรือแม้จะไม่ใช ผู้เชี่ยวชาญ ทุกคนควรจะมี **ความรู้** ความคิดที่จะป้องกันได้ และสามารถ ที่จะแจ้งให้ผู้ที่มีความคิดควรจะมี **ความคิด**...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๕๓)

“...คำว่าโครงการนี้ โกว่่าเป็นโครงการ แต่ก็โครงการนี้ก็ให้เห็นว่า
ทั่วประเทศ มีสิ่งที่ทำแล้วบกพร่อง ถ้าบกพร่อง จนกระทั่งทำให้ที่ตรงนั้น
เจริญขึ้นไม่ได้ แต่ก็ ก็เจริญได้พอสมควร ก็เพราะว่ามีคนไปช่วย แต่ก็
ยังงี้ก็ตาม ก็ได้ให้นักเรียนได้เห็น ว่าในที่ที่แร้นแค้น มันไม่เจริญขึ้นมาได้
อย่างที่ควรที่จะเกิดเจริญได้ เพราะว่าไปทำอะไร ที่ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกหลักวิชา
อันนี้ อะไรก็ตาม ทั้งนี้ก็อยากให้ เด็กเขาได้ทราบ ได้เห็น ก็เข้าใจว่า เขา
เขาได้เห็น และก็เกิด**ความรู้**ขึ้นมา และเขาจะต้องหา**ความรู้**เองต่อไป
ไม่ใช่ว่าจะไปบอก เราต้องทำอย่างนั้นๆ แล้วก็ เขาก็ทำ แล้วก็ได้ผล แต่
เขาให้เห็นกับตัว ตัวเขาเองได้เห็น ว่า ในภูมิภาคประเทศที่แร้นแค้น มันทำได้
เพิ่มขึ้น เพิ่มความเจริญได้ แต่ว่าที่ ที่คนไม่ค่อยอยากทำ มันก็เจริญไม่ได้
หรือเจริญช้า ถ้าเจริญช้า ก็เท่ากับว่าถอยหลัง ทั่วประเทศก็เป็นอย่างนี้...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๔๔)

“...ต้องพัฒนาอาชีพความเป็นอยู่ของประชาชน คือ อาชีพ ไม่ใช่
เพียงแต่ปลูกผัก ถั่ว ปลูกงาให้หลานเฝ้า แต่เป็นเรื่องของให้ความอยู่ดี
กินดี **ความรู้** การศึกษา กล่าวว่่า ต้องช่วยให้การศึกษาดีขึ้น เพราะว่า
ถ้าการศึกษาไม่ดี คนไม่สามารถที่จะทำงาน การศึกษาต้องได้ทุกระดับ
ถ้าพูดถึงระดับสูง หมายความว่า นักวิทยาศาสตร์ชั้นสูง ถ้าไม่มีการเรียน
ชั้นประถม ชั้นอนุบาล ไม่มีทางที่จะให้คนไทยขึ้นไปเรียนในชั้นสูง หรือ
เรียนชั้นสูง เรียนไม่ดี ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ยังไม่ดี เพราะว่าชั้นสูงนั้น ต้องมี
รากฐานจากขั้นต่ำ ถ้าขั้นต่ำไม่ดี เรียนชั้นสูงต่างๆ ไม่รู้เรื่อง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๔๖)

“...นายทหารคนนั้น ก็เรียนจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ก็หมายความว่า โรงเรียนนายร้อยก็สอนอะไรๆ ก็ดีเหมือนกัน แต่ดูเหมือนไม่ได้สอน ไม่ได้สอนการทำระเบิด แต่ว่าอย่างไรก็ตาม มีรากฐานความคิดที่แหวกแนว ถ้ามีความคิดแหวกแนวตั้งแต่เด็ก ก็สนใจที่จะพัฒนาอะไรๆ ได้มาก ถ้ามีความคิดสูงก็จะยิ่งดี

ที่เมื่อเร็วๆ นี้ พวกนักเรียนไปแข่งขันโอลิมปิก ไม่ใช่โอลิมปิกวิ่งหรือโอลิมปิกกีฬา แต่โอลิมปิกวิชาการ หลังๆ นี้ ไปก็นับว่าดีขึ้น ได้เหรียญทองมาได้เพิ่มขึ้น แต่ก่อนนี้ไม่ได้ อันนี้ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พี่สาวสนใจมาก แล้วก็มาบอกว่า คน นักเรียนมีความรู้ไม่พอ มีความรู้ไม่พอ เพราะว่ารากฐาน ฐานรากของการเรียนไม่พอ ไม่ดี แล้วก็ฐานรากจะมาจากไหน ก็มาจากโรงเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนกระทั่งชั้นประถม ชั้นมัธยม และถึงชั้นอุดมศึกษา ต้องพัฒนาให้ดี และพัฒนาวิธีความคิด วิธีคิดให้มีความซุกซนใน**ความรู้** คือ ซุกซนอยากเรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์ อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๕๖)

“...ถ้าเราฟังคนที่มี**ความรู้** เราก็ได้**ความรู้** ไม่ใช่**ความรู้**ที่จะมาสอนคนโน้นคนนี้ได้ แต่ได้**ความรู้**ที่จะปฏิบัติได้... ถ้าเราฟังคนแล้วก็ฟังจริงๆ แต่ต้องพิจารณา อันนี้เป็นข้อสำคัญ... ต้องพิจารณาว่า ที่ท่านพูดนั้นถูกต้องหรือไม่ ถ้าพูดถูกต้องปฏิบัติได้ เราก็ดี เราก็ได้ประโยชน์ ส่วนรวมก็ได้ประโยชน์ เพราะว่าเราเอา**ความรู้**ที่ท่านพูดไปปฏิบัติต่อ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๔๗)

หลักสูตร/หลักสูตรการ

“...สำหรับนักเรียนที่ได้รับปริญญาก็ขอแสดงความยินดีด้วย ที่ได้
อุทิศเวลาเรียนจนประสบความสำเร็จดังที่เห็นกันอยู่นี้ อันประเทศ
ของเรา นั้น เป็นที่รู้จักกันอยู่ทั่วไปแล้วว่า อุดมด้วยทรัพยากรในดินสินในน้ำ
เพียงไร ฉะนั้นถ้าได้ร่วมมือร่วมใจช่วยกันนำทรัพยากรเหล่านั้นขึ้นมาให้
ถูกต้องตาม**หลักสูตร** ก็จะเป็นผลส่งเสริมทวีความมั่นคงของบ้านเมือง
ได้อีกเป็นอันมาก...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๓)

“...ในการที่จะเอา**หลักสูตร**ที่ได้เล่าเรียนไปใช้เพื่อประกอบ
กิจการงานต่อไปนั้น ควรจะคำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่ของท้องที่ แลถึง
ผลสะท้อนที่อาจมีขึ้น...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๐๐)

“...การส่งเสริมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่กำลังเร่งกระทำอยู่ขณะนี้ คือ การเพิ่มผลผลิต โดยที่ถือว่า ผลผลิตเป็นที่มาของรายได้ การผลิตนั้น ทุกคนคงเห็นได้ไม่ยากว่า มีความเกี่ยวพันถึงความต้องการ ตลาด การจำหน่าย วิธีจัดกิจการ ตลอดจนจนถึงการนำรายได้ หรือผลประโยชน์ จากการผลิตมาใช้สอย บริโภคด้วย ดังนั้น การเพิ่มผลผลิตที่ถูกต้อง จึงมิใช่การใช้วิชาการทางการเกษตรเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตแต่เพียง อย่างเดียว แต่หากต้องเป็นการ**ใช้วิชาการทางการเกษตรประกอบกับ วิชาการด้านอื่น ๆ** ช่วยให้ผู้ผลิตได้รับประโยชน์ตอบแทนแรงงาน ความคิดและทุนของเขาที่ใช้ไปในการผลิตอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ทั้งยังสามารถนำผลตอบแทนนั้นมาใช้สอยปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ ให้มั่นคงขึ้นได้ด้วย...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๑)

“...การพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดความเจริญความมั่นคงแก่คนส่วนรวมทั้งชาติได้แท้จริงนั้น จะต้องอาศัย**หลักวิชา**อันถูกต้อง และต้องกระทำพร้อมกันไปทุกๆ ด้านด้วยเพราะความเป็นไปทุกอย่างในบ้านเมืองมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันหมด...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๕)

“...เมื่อมีวิชาความรู้ศึกษาสะสมไว้เป็นอย่างดี มีความไม่เคร่งเครียดใน**หลักวิชา**จนเกินไป และมีความเข้าใจในสภาพที่เป็นจริงของสิ่งต่างๆ อย่างแจ่มแจ้งแล้ว ก็จะเกิดความคิดเห็นอันปลอดโปร่ง สว่างไสว จะมีเหตุผลอันถูกต้องถ่องแท้ และจะมีปัญญาอันแนบคาย ที่จะนำมาใช้ปฏิบัติงานและแก้ไข้ปัญหาที่บังพวได้้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖)

“...วิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยที่มีต่อเนื่องกันมาเป็นลำดับนั้น ถ้าจะได้พิเคราะห์สิ่งเกิดดูให้ดีแล้ว จะเห็นได้ว่า เป็นกลไกที่ละเอียด เกี่ยวโยงกันมาก คือต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันด้วย **หลักวิชา** ด้วยความคิดอ่านที่ถูกต้อง และสุขุมรอบคอบอยู่ตลอดเวลา ทั้งต้อง แก้ไขอุปสรรคขัดขวางที่เกิดขึ้นมากหลาย เพื่อให้งานทุกด้านดำเนินไปสู่ จุดหมายที่พึงประสงค์...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น : ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๖)

“...การสร้างอนาคตของตนและของส่วนรวม เป็นงานที่สำคัญ อย่างยิ่ง ซึ่งจะต้องอาศัยแผนการอันละเอียดรอบคอบ และต้องกระทำ อย่างหนักแน่นอยู่ตลอดเวลา มิฉะนั้นจะพาตัวพาประเทศชาติไปไม่รอด ทุกคนควรจะได้เตรียมการ เตรียมใจไว้ให้เข้มแข็งอยู่เสมอ และพร้อม ที่จะนำเอาสติปัญญา **หลักวิชา** ความร่วมมือ พร้อมทั้งความอดทน เข้มแข็ง มาใช้สร้างตัว สร้างบ้านเมือง และต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคทุกประการ ให้ลุ่สว่างไปจนบรรลุความสำเร็จและความเจริญในชีวิตทุก ๆ ประการ ตามที่มุ่งหมายไว้...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น : ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๖)

“...การศึกษาชั้นอุดมมีความมุ่งหมายสำคัญ ที่จะฝึกฝนส่งเสริมบุคคลให้มีความสามารถสูง ทั้งทาง**วิชาการ**ทั้งทางความคิด และว่าความคิดนั้นเป็นตัวนำ**วิชาการ** ทำให้ได้**วิชาการ**ได้สมบูรณ์ แต่ละคนจำเป็นต้องใช้ความคิดอย่างกว้างขวางและเป็นอิสระ จึงจะสามารถนำวิชาการไปใช้ปรับปรุงส่งเสริมงานด้านต่างๆ ให้เจริญและก้าวหน้าได้จริง...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

“...ทุกสิ่งทุกอย่างนี้ จะต้องอาศัย**หลักวิชา**ทั้งนั้น แต่บางที่**หลักวิชา**นั้นเราไปเอาตัวอย่างมาจากแหล่งที่มีสภาพการไม่เหมือนกับประเทศของเรา ยกตัวอย่างในเมืองไทย เดิมนี่ แต่งตัวชุดสากลแบบนี้ ก็ร้อนไม่เหมาะสมกับภูมิอากาศของประเทศไทย แต่ก็ได้ดัดแปลงไปบ้างมิให้เครื่องแต่งตัวเหล่านี้ร้อนเกินไป แต่ถ้าอยากแต่งชุดเสื้อกันหนาวหนาวๆ หนาวๆ ก็จะต้องสร้างโรงหรือห้องที่เย็นจัด ปัจจุบันนี้เครื่องเย็นบางแห่งก็หนาว จนกระทั่งต้องใส่เสื้อกันหนาว นับว่าเป็นการสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ ที่จะทำความเย็นให้มาก จนกระทั่งต้องใส่เครื่องแต่งตัวที่ป้องกันความหนาวในประเทศที่ร้อน ความสิ้นเปลืองเช่นนี้ทำให้เสียเศรษฐกิจเหมือนกัน...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๓๔)

“...ทุก ๆ สิ่งมีชีวิต และประเทศไทยก็เป็นประเทศที่มีชีวิต ระเบียบการอะไรก็เปลี่ยนแปลงได้ แล้วถ้าเปลี่ยนโดยวิธีพูดกันรู้เรื่อง คือเจรจากันอย่างถูก**หลักวิชา**ที่แท้ ที่สูงกว่า**หลักวิชา**ในตำรา ก็จะมีหมดปัญหา แต่ไม่ใช่ว่าเปลี่ยนไป แล้วก็เปลี่ยนอย่างตายตัวไปเลย เมื่อสถานการณ์ไม่อำนวย ก็เปลี่ยนต่อไปได้โดยไม่ต้องไม่ทะเลาะกัน อย่างหนัก จนกระทั่งทำให้เสียหาย จนทำให้ประเทศไทยกลับเป็นประเทศที่ล้ำหลัง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๓๔)

รอบรู้/รอบคอบ/ระมัดระวัง

“...อย่าทะนงตัวว่าวิเศษกว่าผู้อื่น อย่าอวดเก่งเกินไป จะทำการ
สิ่งใดจงไตร่ตรองให้**รอบคอบ**...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๕ กรกฎาคม ๒๕๐๕)

“...เราจึงต้องการนักวิชาการทุก ๆ สาขา เพื่อที่จะมาวางโครงการที่
รอบคอบ และแก้ไขสิ่งที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ช่วยกันให้
ความรู้ความคิดที่ถูกต้องตามหลักวิชาแก่ราษฎร แนะนำวิธีการทำงาน
อาชีพ ให้รู้จักแก้ไขอุปสรรคขัดข้อง หรือเปลี่ยนแปลงงานให้เหมาะสม
เป็นประโยชน์ดีกว่าเก่า ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านทั้งหลายจะได้
พิจารณา...และบำเพ็ญตนเป็นนักวิชาการที่ดี เป็นนักปฏิบัติที่สามารถ
ใช้วิชาความรู้พร้อมทั้งความคิดสติปัญญา ให้ประโยชน์แก่อุทิศประชาชน
และประเทศชาติโดยตรงแท้จริง...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๒)

“...ปัจจุบันนี้มีทฤษฎีเกิดขึ้นใหม่ว่า การล้มเลิกและทำลายสิ่งที่มีมาแต่ก่อนเพื่อเริ่มต้นสิ่งใหม่ด้วยวิธีการรุนแรง เป็นการแสดงปัญญา เป็นการสร้างสรรค์ของผู้มีการศึกษาสูง ทฤษฎีนี้เกิดในต่างประเทศและมีอิทธิพลกว้างขวางมีใช้น้อยจึงเป็นที่น่าสนใจและน่าหยิบยกขึ้นพิจารณาอย่างละเอียด**รอบคอบ** ให้ทราบถึงส่วนดีส่วนเสียของทฤษฎี...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๑๗ สิงหาคม ๒๕๑๕)

“...การให้การศึกษาที่สมบูรณ์มีใช้ของง่ายเพราะเป็นงานที่ละเอียดซับซ้อนและกว้างขวางมาก จะต้องใช้ความ**รอบรู้** ความสังเกตจดจำ และความฉลาด**รอบคอบ**อย่างมาก ทั้งต้องมีความเสียสละ อดทน มีความเพียรอย่างแรงกล้าด้วยจึงจะกระทำให้สำเร็จได้...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
วิทยาลัยวิชาการศึกษา : ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๕)

“...ความสำเร็จทั้งสิ้นเกิดขึ้นได้ เพราะการลงมือกระทำ ดังนั้น ผู้ที่ **ชำนาญชำนาญ**ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ จึงจัดว่ามีคุณสมบัติครบถ้วน และมีขีดความสามารถสูง เป็นที่เชื่อใจและวางใจได้ว่าจะดำเนินงาน ทั้งปวงอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถทำงาน สิ่งงาน และสั่งคนได้ อย่างถูกต้องแท้จริง...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า : ๑๘ ตุลาคม ๒๕๑๗)

“...บุคคลจำต้อง **ควบคุมตัวมิให้ติดอยู่กับตำรา**หรือทฤษฎีมากเกินไป เพราะมีฉะนั้น เมื่อไปพบข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่ตรง หรือไม่สอดคล้องกับตำราเข้า จะเกิดความสนเท่ห์ลังเลใจ ทำให้งานที่กำลังทำอยู่หยุดชะงัก หรือไม่ก็จะไปคว้าเอาความคิดที่ไม่ถูกต้อง ทั้งทางทฤษฎีทั้งทางปฏิบัติ มาใช้ทำงานอย่างผิดๆ ทั้งสองอย่างนี้ เป็นโทษเสียหายแก่งานแก่ตน และแก่ส่วนรวมอย่างใหญ่หลวง ดังนั้น เมื่อเผชิญปัญหาความขัดกันระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติเข้า ควรจะต้องดำเนินงานในส่วนที่เห็นว่าถูกต้องต่อไป ไม่ให้ชะงัก...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๘)

“...แต่คนที่มีการศึกษา ที่เรียกว่าเป็นผู้มีปัญญา ควรจะสามารถ วิเคราะห์ได้ว่าแก้ไขอะไรอย่างไร ข้อสำคัญควรจะต้อง **รอบคอบ** และ **ระมัดระวัง** ที่จะพิจารณาเรื่องต่างๆ ให้กระจ่างแจ้งทุกแง่ทุกมุม แล้วจัดการให้ถูกต้อง ถูกขั้นตอน ถูกเหตุผล ข้อที่พึงระมัดระวังคือ การแก้ปัญหาโดยรีบเร่งด่วน...”

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : ๒๘ สิงหาคม ๒๕๑๘)

“...การทำงานใดก็ตาม แต่ละคนควรจะ **ศึกษางานและสภาพทั่วไป ให้ทั่วถึงก่อน** เพื่อจะได้ทราบว่า จะร่วมงานนั้นๆ อย่างไร เพราะโดยทั่วไป สภาพการณ์และอุปกรณ์ต่างๆ มักไม่เหมือนที่คาดหมายไว้จะต้องทราบว่า สภาพของผู้ทำงานในระยะศึกษากับผู้ทำงานในระยะปฏิบัติงานจริง ๆ ย่อมแตกต่างกัน จำเป็นต้องใช้ไหวพริบดีดัดแปลงตัวเองให้เข้ากับสภาพ ในปัจจุบัน...”

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยขอนแก่น : ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙)

“...โครงการพัฒนาต่างๆ ตั้งขึ้นเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว คือทรัพยากรตามธรรมชาติให้เกิดผลเป็นประโยชน์แก่ประเทศและประชาชนส่วนรวมให้ได้มากที่สุด ในทางปฏิบัตินั้น นอกจากจะได้ผลส่วนใหญ่ หรือส่วนรวม ตามจุดประสงค์แล้ว บางทีก็อาจทำให้มีการเสียหายในบางส่วนได้บ้าง เพื่อที่จะให้โครงการมีผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย จำเป็นต้องพิจารณาจัดตั้งโดย**รอบคอบ**และละเอียดถี่ถ้วน ให้ทราบว่า ผลที่เกิดจากโครงการนั้นจะมีขอบเขตต่อเนื่องไปเพียงใดและมีผลดีผลเสีย ประการใดที่จุดใดบ้าง จึงได้สามารถวางแผนงานให้สอดคล้องต้องกัน ทุกส่วนทุกชั้น เพื่อแก้ไขส่วนที่จะเสียหายให้กลับเป็นดี ให้โครงการได้ประโยชน์มากที่สุด...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๙)

“...งานใหญ่ๆ ระดับชาตินั้น ไม่ว่าจะในด้านใดสาขาใด ย่อมจะเกี่ยวโยงถึงกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเกี่ยวพันถึงเศรษฐกิจด้วย ทุกสาขาผู้ทำงานอย่างนี้ นอกจากจะต้องมีหลักวิชา เทคนิค และความรู้ชำนาญในการลงมือปฏิบัติเป็นพื้นฐานแล้ว ยังต้องมีความ **รอบรู้** ในวิชาการทั่วไป ต้องมีความสามารถในทางมนุษยสัมพันธ์และต้องมีความเฉลียวฉลาดในหลักการและระบบวิธีปฏิบัติงาน เป็นส่วนประกอบอุดหนุนด้วย จึงจะสามารถนำหลักวิชา ความ **รอบรู้** และความสามารถในด้านต่างๆ มาประกอบกัน และใช้ให้สอดคล้องพอเหมาะพอดีกัน ให้เป็นผลดีได้...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : ๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๙)

“...ความเคร่งครัดหมายถึงความ **ระมัดระวัง** มั่นคง ที่จะปฏิบัติการให้เที่ยงตรงครบถ้วน ตามแบบแผนและหลักเกณฑ์ที่ได้วางไว้ แบบแผนและหลักเกณฑ์นั้น ย่อมต้องมีเหตุผลเป็นพื้นฐาน และเหตุผลที่จะทำให้พื้นฐานมั่นคงไม่สั่นสะเทือนได้ ก็ต้องเป็นเหตุผลความจริงแท้ ที่ได้พิสูจน์เห็นจริงแล้วด้วยความละเอียด **รอบคอบ** ปราศจากความลำเอียงและความหลงผิดตามอารมณ์...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๐)

“...นักวิชาการผู้รู้หลักวิชาในศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยในการพัฒนาความเจริญทุก ๆ ด้านนั้นมีอยู่ในบ้านเมืองเรามากพอสมควร นักวิชาการเหล่านี้จึงเป็นที่หวังของประชาชนว่า จะเป็นผู้ที่รับเอาภาระเรื่องการพัฒนาประเทศไปช่วยกันทำให้ประเทศไทยของเรานี้ “เป็นอยู่” พร้อมทั้ง “วิวัฒนาการ” ไปได้เป็นอย่างดี การพัฒนาเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดหรือไม่นั้น เห็นว่าขึ้นอยู่กับความคิดเห็นและวิธีการทำงานของนักวิชาการเป็นสำคัญ ในทัศนะของคนทั่วไป คงจะวาดภาพ และหวังกันว่า นักวิชาการจะทำงานด้วยความหวังดีและบริสุทธิ์ใจ ต่องาน ต่อส่วนรวม ต่อชาติบ้านเมือง และต่อกันและกันด้วย ยิ่งกว่านั้น นอกจากมีความหวังดีและบริสุทธิ์ใจดังกล่าวแล้ว คงจะมีความสุข **รอบคอบ** และ **ระวัง** สัจจวร ในการที่จะไม่ปล่อยให้ติดอยู่กับทฤษฎีของตนเองมากเกินไป ด้วยอำนาจอคติ ความหลง ความเอาชณะ และ ความเห็นแก่ตัว จนมองข้ามความจริงความถูกต้องไปหมด เพราะการทำเช่นนั้นไม่อาจทำให้งานดำเนินไปในทางถูกต้องเจริญได้...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๐)

“...ฉะนั้นการที่จะทำโครงการอะไร จะต้องทำด้วยความ**รอบคอบ** และอย่าตาโตเกินไป. คือบางคนเห็นว่ามีโอกาสที่จะทำโครงการอย่างโน้นอย่างนี้ และได้นึกถึงว่าปัจจัยต่างๆ ไม่ครบ. ปัจจัยหนึ่งคือขนาดของโรงงาน หรือเครื่องจักรที่สามารถที่จะปฏิบัติได้. แต่ข้อสำคัญที่สุดคือวัตถุดิบ. ถ้าไม่สามารถที่จะให้ค่าตอบแทนวัตถุดิบแก่เกษตรกร เกษตรกรก็จะไม่ผลิต. ยิ่งถ้าวัตถุดิบสำหรับใช้ในโรงงานนั้น เป็นวัตถุดิบที่ต้องนำมาจากระยะไกลหรือนำเข้าก็ยิ่งยาก เพราะว่าวัตถุดิบที่นำเข้านั้นราคาแพง. บางปีวัตถุดิบนั้นมีบริบูรณ์ ราคาอาจจะต่ำลงมา แต่เวลาจะขายสิ่งของที่ผลิตจากโรงงาน ก็ขายยากเหมือนกัน เพราะว่ามีมากจึงทำให้ราคาตก. นี่ก็เป็นกฎเกณฑ์ที่ต้องมี. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...ที่เกิดมีวิกฤตการณ์ขึ้นมา ก็เพราะว่าขยายการผลิตมากเกินไป และไม่มีใครซื้อ เพราะไม่มีใครมีเงินพอที่จะซื้อ. ต้องถอยหลังเข้าคลอง จะต้องอยู่อย่าง**ระมัดระวัง** และต้องกลับไปทำกิจการที่อาจจะไม่ค่อยซับซ้อนนัก คือใช้เครื่องมืออะไรที่ไม่หรูหรา. แต่ก็อย่างไรก็ตาม มีความจำเป็นที่จะต้องถอยหลังเพื่อที่จะก้าวหน้าต่อไป. ถ้าไม่ทำอย่างที่ว่านี้ ก็จะแก้ไขวิกฤตการณ์นี้ยาก. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

เงื่อนไขคุณธรรม ▶▶

เงื่อนไขคุณธรรม

คุณธรรม

“...สิ่งใดที่เห็นว่าถูกต้องแล้ว ท่านจะต้องทำ เพราะถ้าไม่ทำ ก็จะทำให้เกิดความท้อถอย ทำให้มีคนที่ทำงานจริงน้อยลง งานทุกอย่าง **คุณธรรม** ทุกอย่าง จะเสื่อมทรามลงจนหมดสิ้น เมื่อท่านกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ก็จะเป็นตัวอย่าง ชักนำผู้มีความรู้สติปัญญาทั้งหลาย ให้มีกำลังใจและมีความเข้มแข็งที่จะปฏิบัติเช่นเดียวกัน...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๔)

“...การที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือ ที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรม ประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้นั้นเป็นเหมือนเครื่องยนต์ ที่ทำให้ ยวดยานเคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วน**คุณธรรม**ดังกล่าวแล้วเป็นเหมือน หนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้ยวดยานดำเนินไป ถูกทางด้วยความสวัสดิ คือ ปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์ ดังนั้น ในการที่จะประกอบกิจการงานเพื่อตนเพื่อส่วนรวมต่อไป ขอให้ ทุกคนสำนึกไว้เป็นนิตย์ โดยตระหนักว่า การงาน สังคม และบ้านเมือง นั้น ถ้าขาดผู้มีความรู้เป็นผู้บริหารดำเนินการย่อมเจริญก้าวหน้าไปได้ โดยยาก แต่ถ้านั้นใด สังคมใด และบ้านเมืองใดก็ตามขาดบุคคลผู้มี **คุณธรรม**ความสุจริตแล้ว จะดำรงอยู่มิได้เลย...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง : ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๐)

“...คุณธรรมห้าประการที่เป็นพลังส่งเสริมและหนุนนำให้บุคคลประสบผลสำเร็จในการทำงาน...อย่างแรกคือความมีศรัทธาที่ถูกต้อง ได้แก่ ความเชื่อถืออันประกอบด้วยความเพ่งพินิจด้วยใจที่มั่นคง เป็นกลาง จนเกิดความกระจ่างแจ่มแจ้ง อย่างที่สองคือความอดุสาหะพากเพียรที่กล้าแข็งและไม่ขาดสาย ในอันที่จะกำจัดความเลื่อมและเสริมสร้างความคิดดีความเจริญ อย่างที่สามคือความระลึกรู้เท่าทันระมัดระวังการกระทำของตัวเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ให้ประมาทพลาดพลั้งจนการงานต้องบกพร่องเสียหาย อย่างที่สี่คือความตั้งใจมั่นคง ให้ความคิดอ่านเป็นระเบียบ รวบรวมลงในการงานที่จะต้องกระทำ ไม่ฟุ้งซ่านไปในเรื่องอื่น ๆ ที่มีไขจุดประสงค์ อย่างที่ห้าคือปัญญาความรู้ชัด หรือความรู้ดีตลอดแจ่มแจ้งในงานและวิธีที่จะปฏิบัติบริหารงานโดยถูกต้องเที่ยงตรง...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง : ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๒)

“...**คุณธรรม** ซึ่งเป็นที่ตั้งของความรัก ความสามัคคีที่ทำให้คนไทย เราสามารถร่วมมือร่วมใจกันรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญ รุ่งเรืองสืบต่อกันไปได้ตลอดรอดฝั่ง

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผลทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่น และกับประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกา และในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียมเสมอกัน

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความคิดความเห็น ของตนให้ถูกต้อง เทียบตรง และมั่นคงอยู่ในเหตุในผล

หากความคิด จิตใจ และการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกัน ในทางที่ดี ที่เจริญนี้ยังมีพร้อมมูลในกาย ในใจของคนไทย ก็มั่นใจได้ว่า ประเทศชาติไทยจะดำรงมั่นคงอยู่ตลอดไปได้ จึงขอให้ท่านทั้งหลาย ในมหาสมาคมนี้ ทั้งประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าได้รักษาจิตใจและ **คุณธรรม**นี้ไว้ให้เหนียวแน่น และถ่ายทอดความคิด จิตใจนี้กันต่อไป อย่าให้ขาดสาย เพื่อให้ประเทศชาติของเราดำรงยืนยงอยู่ด้วยความร่มเย็น เป็นสุข ทั้งในปัจจุบันและในภายหน้า...”

(พระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี :

๙ มิถุนายน ๒๕๔๙)

ความซื่อสัตย์/สุจริต

“...ข้าพเจ้าใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายจงมั่นอยู่ใน**ความซื่อสัตย์สุจริต** ถือเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพราะคุณธรรมอันนี้เป็นมูลฐานอันสำคัญที่จะยังความเจริญ และความเป็นปึกแผ่นแก่สังคม เป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีกลมเกลียว **ความซื่อสัตย์**ที่ว่านี้ หมายถึง**ความสุจริต** ซื่อตรงต่อหน้าที่การงาน ต่อตนเอง และต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง มีเจตนาบริสุทธิ์ไม่เอารัดเอาเปรียบ สำหรับท่านที่ใช้วิชากฎหมาย ย่อมกินความถึงการรักษาความเป็นธรรม ไม่บิดเบือนความหมายของตัวบทกฎหมาย เพื่อประโยชน์ของตนเองด้วย**ความซื่อสัตย์สุจริต**จะเป็นเสมือนหนึ่งเกราะคุ้มภัยแก่ท่านตลอดไปดังบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า “**สุจริตคือเกราะบัง สัตว์รพ้อง**...””

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๓๖)

“...ท่านทั้งหลายที่สำเร็จการศึกษาและจะได้ออกไปประกอบ
การทำงานเริ่มต้นชีวิตใหม่ของท่านนั้น ข้าพเจ้าขอฝากคติไว้เป็นเครื่อง
กำกับใจ มีคุณธรรมข้อหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งท่านต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
อยู่เสมอ คือ **ความสัตย์สุจริต** ประเทศบ้านเมืองจะพัฒนาถาวรอยู่ได้
ก็ย่อมอาศัย**ความสัตย์สุจริต**เป็นพื้นฐาน ท่านทั้งหลายจะออกไปรับ
ราชการก็ดี หรือประกอบกิจการงานส่วนตัวก็ดี ขอให้มั่นอยู่ในคุณธรรม
ทั้ง ๓ ประการคือ **สุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชน และสุจริต
ต่อหน้าที่** ท่านจึงจะเป็นผู้ที่ควรแก่การสรรเสริญของมวลชนทั่วไป...
ขอให้ท่านจงรำลึกถึงเกียรตินี้และรักษาไว้ด้วย**ความสัตย์สุจริต** ให้สมกับ
พุทธภาษิต ว่า “คนยอมได้เกียรติคือชื่อเสียงเพราะ**ความสัตย์**” ...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๒ มิถุนายน ๒๔๙๗)

“...ท่านจะต้อง**สุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชนและสุจริต
ต่อหน้าที่** ...นอกจากความรู้และ**ความสุจริต**ประจำตัวแล้วท่านควรมี
หรือตั้งจุดหมายให้แน่วแน่ในภาระงานที่จะกระทำนั้น แล้วใช้ความคิด
ไตร่ตรองว่าจะทำอย่างไรบ้าง กิจการที่กระทำหรือดำเนินอยู่นั้นจึงจะ
เจริญก้าวหน้า เกิดประโยชน์องงามยิ่งขึ้น...และการใช้ความคิดตั้งว่านี่
จำเป็นต้องใช้สติควบคุม มิฉะนั้น ก็จะเป็นความคิดที่ฟุ้งซ่านซึ่ง
ประเทศชาติไม่พึงปรารถนา...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๗ กรกฎาคม ๒๔๙๘)

“...วันนี้ขอเพิ่มเติมแก่ท่านทั้งหลายว่า อุดมคติหรือการปฏิบัติ
ดำเนินการใดๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง เป็นระเบียบและ
สุจริตเป็นพื้นฐาน มิฉะนั้นจะไม่มีวันที่จะทำได้ หรือเป็นไปได้
อย่างที่คิดเลย...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๖)

“...ในฐานะที่จะเป็นครูบาอาจารย์หรือหัวหน้างานในวันข้างหน้า
จำเป็นจะต้องมี**ความสุจริต**ยุติธรรม ทำตัวให้เป็นตัวอย่างและเป็นที่ยิ่ง
ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ไม่ยอมพ่ายแพ้แก่ความโลภ ความลึมตัว
ความริษยาแตกร้าวกัน ต้องมุ่งมั่นในประโยชน์อันยั่งยืนไพศาลของ
ส่วนรวมเป็นเป้าหมาย จึงจะเชื่อได้ว่า จะประสบความสำเร็จและชื่อเสียง
เกียรติคุณทุกๆ ประการดั่งที่ปรารถนา...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า : ๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๖)

“...ที่นี้ได้ข่มขู่ท่านทั้งหลายอย่างรุนแรงแล้วว่าท่านต้องตายทุกคน แต่ทำไมท่านต้องหัวเราะ ก็เพราะว่าทุกคน ถ้ามีความมั่นใจจริงๆ ว่าเรามี**ความซื่อสัตย์** มีความตั้งใจที่แน่วแน่ ทำอะไรไม่ใช่ทำสำหรับได้ชื่อเสียงเฉยๆ หรือได้อำนาจ แต่ทำเพื่อรักษาส่วนรวม คือ ส่วนรวมที่เป็นที่อยู่ของเรา เป็นที่อาศัยของเรา ถ้าทุกคนมีความมุ่งมั่น ไม่คิดถึงสิ่งที่มาข่มขู่เรา ใช้ความคิดที่เต็มไปด้วยเหตุผล...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๑๘)

“...เช่นบอกว่าจะทำงานด้วย**ความซื่อสัตย์สุจริต** ก็เห็นได้ว่า**ความซื่อสัตย์สุจริต**นี้ คือไม่โกง คือไม่คอร์รัปชัน คือไม่ชโยม ไม่ทุจริตนี้ก็พูดได้ง่ายๆ แต่ปฏิบัติได้หรือเปล่า เพราะบางอย่างมันไม่ใช่ชโยม บางอย่างไม่ใช่คอร์รัปชัน บางอย่างไม่ใช่ทุจริตแท้ แต่ว่าเป็นการทำให้คนอื่นเขาทุจริตได้ หรือเป็นการกระทำที่แสดงออกมาข้างนอกว่าไม่ทุจริต แต่ว่าเป็นการทำให้คนอื่นเขาทุจริตได้ หรือเป็นการกระทำที่แสดงออกมาข้างนอกว่าไม่ทุจริต แต่ก็ข้างในก็อาจจะทุจริตก็ได้ หรือข้างในไม่ทุจริต แต่ข้างนอกทุจริตได้ การปฏิญาณตนนั้นจึงต้องทราบและซึ้งและซาบซึ้ง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๒๑)

“...ในที่นี้ ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะชี้ให้เห็นว่า คนเราจะแสวงหาแต่วิชาการฝ่ายเดียวไม่ได้ ผู้มีวิชากรจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติในตัวเองนอกจากวิชาความรู้ด้วย จึงจะนำตนนำชาติให้รอดและเจริญได้ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ที่สำคัญได้แก่ ความรู้จักผิดชอบชั่วดี ความละเอียดซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิดและการกระทำ ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น ความไม่มั่งงายหยาบค้าย กับอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญเป็นพิเศษ คือ ความขยันหมั่นเพียรพยายามฝึกหัดประกอบการงานทุกอย่างด้วยตนเองด้วยความตั้งใจไม่ละเลยไม่ทอดทิ้ง คุณสมบัติเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้การศึกษาสมบูรณ์เป็นประโยชน์จริงเป็นสิ่งซึ่งครูจะต้องปลูกฝังให้เจริญขึ้นในตัวนักเรียนให้ครบถ้วน เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นคนเต็มคน เป็นคนที่สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติได้...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : ๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๒)

“...การทำงานให้สำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถสองอย่างเป็นสิ่งสำคัญ คือสามารถในการใช้วิชาความรู้อย่างหนึ่ง สามารถในการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นอีกอย่างหนึ่ง. ทั้งสองประการนี้ต้องดำเนินคู่กันไป และจำเป็นต้องกระทำด้วยความสุจริตกายสุจริตใจ ด้วยความคิดเห็นที่เป็นอิสระปราศจากอคติ และด้วยความถูกต้องตามเหตุตามผลด้วย จึงจะช่วยให้งานบรรลุจุดหมายและประโยชน์ที่พึงประสงค์โดยครบถ้วนแท้จริง. ...”

(พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน : ๗ มีนาคม ๒๕๔๘)

ความเพียร/พากเพียร/อดทน

“...ก่อนที่แต่ละคนจะออกไปประกอบการทำงาน ดำเนินชีวิตต่อไป ใครขอให้คิดไตร่ตรองให้เข้าใจโดยแจ่มชัดว่า การที่ศึกษาสำเร็จได้นี้ ตัวท่านเองต้อง**พากเพียร**บากบั่นอย่างหนักยิ่งมาโดยตลอด ทั้งได้อาศัยครูอาจารย์สถานศึกษาและปัจจัยอื่นๆ อีกมาก ซึ่งนับว่าเป็นการช่วยเหลือที่ท่านได้รับจากผู้อื่น คือประชาชนเป็นส่วนรวม เมื่อได้บากบั่นสร้างความสำเร็จในการศึกษาด้วยตนเองมาได้ขั้นหนึ่งแล้ว ขอให้มุ่งมั่นสร้างความสำเร็จในชีวิตต่อไป อย่าให้เสียที่ที่ได้ทำ**ความเพียร**พยายามมาในส่วนที่ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้อื่นนั้น ก็สมควรอย่างยิ่งที่จะได้ตอบแทน...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ๒๙ มกราคม ๒๕๑๓)

“...การทำงานอย่างให้มีคุณภาพ ให้ได้ผลบริบูรณ์ จะทำอย่างไร เบื้องต้น ต้องทำความเห็นให้ถูกต้องในงานที่จะทำเสียก่อน โดยใช้ปัญญาไตร่ตรองให้เห็นเหตุที่แท้ ผลที่แท้ ที่ถูกต้องตรงตามเป้าหมายที่พึงมุ่งหวัง แล้ววางแผนการอันแน่นอนที่จะดำเนินการต่อไป ด้วยหลักวิชา ด้วยความร่วมมือปรองดองกัน และสำคัญที่สุด ต้องมี**ความพากเพียร**ไม่ย่อหย่อน ในอันที่จะกระทำต่อไปจนกว่าจะเป็นผลสำเร็จ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๖)

“...**ความอดทนหรืออดกลั้นคือขันติ** ซึ่งทุกคนรู้จักดีและมีอยู่ในตัวแล้ว **ขันติ**นั้นเมื่อนำมาใช้ในเรื่องการปฏิบัติงาน มองดูเผินๆ มักพาให้เห็นว่าเป็นเครื่องถ่วงความก้าวหน้า เพราะทำให้เกิดการหยุดชะงัก เป็นเหตุให้งานไม่สำเร็จ หรือสำเร็จช้าลง แต่ถ้าพิจารณาลึกลงไป ให้ถูกให้ถ้วนแล้ว จะไม่เป็นดังนั้นเลย ความรู้จัก**อดทน**และ**อดกลั้น** ไม่ยอมตัวยอมใจให้วู่วามไปตามเหตุการณ์ตามอคติและอารมณ์ที่ชอบใจหรือไม่ชอบใจนั้น ทำให้เกิดมีการยั้งคิดและธรรมดาคนเรา เมื่อยังคิดได้แล้ว ย่อมมีโอกาสที่จะพิจารณาเรื่องที่ทำคำที่พูด ทบทวน ดูใหม่ได้อีกคำรบหนึ่ง การพิจารณาทบทวนเรื่องใดๆ ใหม่ ย่อมจะช่วยให้มองเห็นละเอียดชัดเจนขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจอันกระจ่างสว่างไสว...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๑๔ กันยายน ๒๕๑๖)

“...การให้การศึกษาเป็นงานที่ละเอียด ซับซ้อน และกว้างขวางมาก จะต้องกระทำโดยอาศัยความรู้ ความสังเกตจดจำ และความฉลาดรอบคอบอย่างสูง ทั้งต้องอาศัยความเสียสละอดทน ความเพียรพยายาม ความสุจริต และความเมตตาอันกว้างขวางด้วยพร้อม จึงจะสำเร็จผลที่พึงประสงค์ได้...”

(พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม : ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๙)

“...คุณธรรมทั้งห้าประการนี้ พิจารณาให้ดีแล้ว จะเห็นว่าต่างก็เป็นเหตุเป็นผลต่อเนื่องอาศัยกัน และเกื้อกูลส่งเสริมซึ่งกันและกันอยู่ทั้งหมด เช่น ศรัทธาความเชื่อถือเป็นต้นเหตุให้เกิด**ความ پاکเพียร** ขวนขวายนั้น จะต้องอาศัยความยังคิดและปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา วิวินิจฉัย ปัญญา ความรู้ชัด จะเกิดมีได้ก็ต้องอาศัยความตั้งใจเพ่งพินิจ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างเสริมคุณธรรมทุกๆ ข้อให้ครบ ให้เป็นฐานอันแผ่กว้าง สำหรับรองรับการงานได้ทั่วถึงมั่นคง จึงจะสามารถทำงานสำเร็จผลเลิศได้โดยสมบูรณ์บริบูรณ์ และเป็นประโยชน์ช่วยตัว ช่วยผู้อื่น และส่วนรวมได้ด้วย...”

(พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง : ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๒)

“...ที่นายฯ กล่าวว่าระยะนี้เป็นระยะที่วิกฤต ก็ต้องพิจารณาอยู่เสมอว่า อะไรควรทำ อะไรควรเว้น. ที่ท่านเห็นอยู่บนเวทีนี้ คงแปลกใจ. อาจคิดว่าจะมาตีกลองยาวหรืออย่างไร...ปัญหามีอยู่ว่าผู้ที่ทำกลองนี้เขามีบริษัทที่นำเขาสินค้าที่เขาขาย. ...เขาบอกว่าขาดทุน. แต่เขามีความคิดอยู่ เขาสามารถที่จะผลิตกลองนี้ และส่งนอก ... ไม้ที่ใช้ทำกลองนี้ก็เป็นไม้ที่มีในเมืองไทย...เป็นไม้ยางพารา. ...เขาลงไปภาคใต้ ไปซื้อไม้ยางมาด้วยตนเอง แล้วนำมาทำกลองนี้. ...มีกลองแบบกลองยาว และมีกลองแบบกลองเล็ก ๆ. ใช้ไม้ในเมืองไทย และหนังที่ขึ้นบนกลองนั้น ก็เป็นสิ่งที่ผลิตในเมืองไทยเหมือนกัน. ฉะนั้นสามารถที่จะทำให้มีการส่งออกสิ่งของที่ทำด้วยวัตถุดิบในเมืองไทย และทำด้วยแรงงานของคนไทย. อันนี้เป็นการแก้ไขสถานการณ์วิกฤตอย่างดี. เป็นของเอกชนเขาทำเอง แต่เขาก็ต้องเหน็ดเหนื่อย เขาบอกว่าเหนื่อยมาก และจะเป็นโรคประสาท เพราะกลัวว่าจะทำไม่ทันส่ง. เมื่อส่งไปแล้ว เขาก็มาพบ และมาขอผลผลิตของเขาและบอกว่าสบายใจขึ้น อันนี้ก็เป็นที่แก้ไขวิกฤตการณ์ที่เห็นเป็น ประจักษ์ว่าทำได้ แต่ต้องมี**ความเพียร** ต้องมี**ความอดทน**. ... ความจริงวิกฤตการณ์นี้ เห็นได้มานานแล้ว สีสิบกว่าปีมาแล้ว แต่ไม่รู้ตัว. เมื่อ ๔๐ กว่าปีมีผู้หนึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยมาขอเงิน. ที่จริงก็ได้เคยให้เงินเขาเล็กๆ น้อยๆ อยู่เรื่อยๆ เขาบอกไม่พอ. เขาก็ขอยืมเงินชอกูเงิน.

ก็บอกว่าเอา...ให้ แต่ขอให้เขาทำบัญชี บัญชีรายรับ บัญชีรายจ่าย รายรับก็คือเงินเดือนของเขา ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย และเงินที่อุดหนุนเขา. ส่วนรายจ่ายก็เป็นของที่ใช้ในครอบครัว. ในการนี้ จะต้องมีการลงทุนสำหรับวิจัย ต้องมีการลงทุนสำหรับช่วยเกษตรกร. ดังนั้นเงินที่ยังเหลืออยู่จะต้องนำไปสนับสนุนในทางนี้ส่วนหนึ่ง ก็จะได้ผลดี จะเป็นผลช่วยให้ประเทศไทย รอดพ้นวิกฤตการณ์. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

สติ/ปัญญา

“...ทุกคนจำเป็นต้องหมั่นใช้**ปัญญา**พิจารณาการกระทำของตนเองให้รอบคอบอยู่เสมอ ะมัดระวังทำการทุกอย่างด้วยเหตุผล ด้วยความมี**สติ** และด้วยความรู้ตัว เพื่อเอาชนะความชั่วร้ายทั้งมวลให้ได้โดยตลอด และสามารถก้าวไปถึงความสำเร็จที่แท้จริง ทั้งในการงานและการครองชีวิต...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๔ สิงหาคม ๒๕๑๔)

“...ผู้ที่ทราบตระหนักว่าตนศึกษาเพื่ออะไร แล้วนำความรู้ ความคิด และความชำนาญไปปฏิบัติให้ถูกต้องประสงค์ที่แท้จริงโดยเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อการสร้างสรรค์เท่านั้น จึงจะหวังได้ว่าจะสามารถสร้างความเจริญผาสุกและความวัฒนาถาวรในชาติให้เกิดมีขึ้นได้โดยสมบูรณ์ ทุกคนจึงควรจะได้ศึกษา และปฏิบัติกรทุกสิ่งทุกอย่างด้วย**สติปัญญา**และด้วยความรู้ตัว ระวังตัวโดยสม่ำเสมอทุกเวลา...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยมหิดล : ๒๔ กันยายน ๒๕๑๘)

“...ความบังคับตนเองนั้นเกิดขึ้นได้จากความรู้สึกได้ว่าจะไร เป็นอะไร หรือเรียกสั้นๆ ว่า “สติ” กล่าวคือ ก่อนที่บุคคลจะทำ จะพูดหรือ แม้แต่จะคิดเรื่องต่างๆ สติหรือความรู้สึกได้นั้นจะทำให้หยุดคิดว่า สิ่งที่จะทำนั้นผิดชอบชั่วดีอย่างไร จะมีผลเสียหายหรือจะเป็นประโยชน์ อย่างไรต่อไปในระยะยาว เมื่อบุคคลคิดได้ ก็สามารถตัดสินใจการกระทำ ของตนได้ถูกต้อง แล้วก็กระทำแต่เฉพาะสิ่งที่สุจริตที่มีประโยชน์ อันยั่งยืน ไม่กระทำการที่จะเป็นความผิดพลาดทั้งแก่ตนและส่วนรวม ความมีสตินั้น จะช่วยให้สามารถศึกษาทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างละเอียด ประณีต คือเมื่อจะศึกษาสิ่งใด ก็จะพิจารณากลับกรองสิ่งที่มีใช่ความ ถูกต้องแท้จริงออกเสียก่อน เพื่อให้ได้มาแต่เนื้อแท้ที่ปราศจากโทษ บัณฑิตทั้งปวงผู้หวังความมั่นคงปลอดภัยทั้งของตนของชาติบ้านเมือง เมื่อจะทำการงานใดๆ ที่สำคัญ ควรอย่างยิ่งที่จะหยุดคิดสักหนอยก่อน ทุกครั้ง แล้วท่านจะไม่ต้องประสบกับความผิดหวังและผิดพลาดในชีวิต...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง : ๗ กรกฎาคม ๒๕๒๐)

“...การสร้างความสำเร็จในกิจการงานทุกอย่าง ทุกระดับ รวมทั้งความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคนด้วยนั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบกันถึงสามส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ ความรู้และความชำนาญทางวิชาการ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานหรือเป็นเครื่องมือปฏิบัติงานแท้ๆ ส่วนที่สองคือความละเอียดถี่ถ้วน ความตั้งใจ และความอดุสาหะพยายาม ซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้ทำการได้ไม่ผิดพลาดบกพร่องและสำเร็จลุล่วงได้ตลอดไม่ทิ้งช่วงว่างเสียกลางคัน ส่วนที่สามนั้น ได้แก่**สติ** ระลึกรู้ตัว และ**ปัญญา**ความรู้ชัด หรือความเฉลียวฉลาดที่จะหยุดคิดพิจารณาถึงที่จะทำ คำที่จะพูดทุกอย่าง ให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงตรงตามกระบวนการของเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้ดำเนินชีวิตและการงานไปในทางเจริญ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง : ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๐)

“...การทำอะไร ถ้าคนเราถือว่าต้องมี**สติ**คือ...รู้ว่าทำอะไร คิดอะไร และไม่ปล่อยให้ผิดพลาดออกมา...การผิดโดยรู้ไม่ได้ แต่บางที่ไม่รู้เพราะว่าไม่มีขอโทษนะ พูดไม่มี**สติ** ขาด**สติ** คือ ไม่ระวังตัว ที่หลังเสียใจ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๘)

ไม่เบียดเบียน/เมตตา

“... “อุตมคติ” นั้น ก็คือมโนภาพหรือความนึกคิดถึงความดี ความงามอันเลอเลิศในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งถ้าเป็นไปตามมโนภาพนั้นแล้ว ก็จะจัดว่าเป็นของที่ดั่งงามเลิศด้วยประการทั้งปวง กล่าวโดยทั่วไป มนุษย์เราย่อมปรารถนาจะประสบแต่สิ่งที่ดีงามเจริญตาเจริญใจ จึงควรจะได้มีอุตมคติด้วยกันทั้งนั้น แต่หากควรเป็นไปในทาง**ไม่**ก่อความ**เบียดเบียน**แก่ผู้อื่น โดย**เพ่งเล็งถึงประโยชน์สุขของผู้อื่นหรือส่วนรวม**ด้วย...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๐)

“...ความสำเร็จประสงค์ในอุดมการณ์รวมเรียกว่า ประโยชน์ ประโยชน์ทั้งปวงนี้ ทุกคนต่างควรมีเสรีภาพที่จะแสวงหาและที่จะได้รับ แต่การแสวงหาและรับเอาประโยชน์นั้น จำต้องมีหลักการสำหรับปฏิบัติ เพื่อป้องกันกำจัดเหตุที่จะนำไปสู่ความยุ่งยากและความเสียหายทั้งมวล บุคคลจำต้องเรียนรู้และสำนึกไว้เสมอว่า เสรีภาพของแต่ละคนจำกัด อยู่ด้วยเสรีภาพของผู้อื่น **การแสวงหาประโยชน์ใด ๆ ถ้าละเมิดและก้าวก่ายกัน จะกลายเป็นการเบียดเบียน**ซึ่งมีอันตรายมาก...”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๗)

“...ถ้ามีความคิดอย่างนี้ว่า คนอื่นเขาก็สร้างเหมือนกัน คนอื่นเขาก็ทำเหมือนกัน แล้วก็**เมตตา**ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักรักกัน รู้จักว่าตรงไหนเป็นความดี และนึกถึงว่าประเทศไทยของเราเต็มไปด้วยความดี ประเทศไทยของเราจะมีความมั่นคงและพวกเราในที่สุดก็มี ความสุข ความสบาย มีเกียรติ สามารถมีชีวิตที่รุ่งเรือง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๑๙)

“...หน้าที่ของแต่ละคนแต่ละคนก็มีและมีความสามารถแตกต่างกัน จะต้องอาศัยผู้อื่นในสิ่งที่เราไม่แตกฉาน เราไม่ชำนาญ ฉะนั้น แต่ละคนย่อมต้องอาศัยคนอื่น ถ้าแต่ละคนอาศัยคนอื่นได้ก็เป็นบุญของแต่ละคน เพื่อที่จะให้อาศัยกันได้ ก็ต้อง**เมตตา**ซึ่งกันและกัน ถ้า**เมตตา**ซึ่งกันและกันแล้ว สิ่งที่เราต้องการก็ได้มาแล้ว คือความเอ็นดูของผู้อื่น เรา**เมตตา**เขา เขาก็**เมตตา**เรา...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๑๙)

“...ในประเทศชาติ ถ้ากัดกันมาก เกินไป เคย เคยบอก เคยพูดว่า คนกัดกัน คนบอกว่าทารุณพูดอย่างนี้ พูดหนักเกินไป ความจริง हमามันกัดกัน แต่คนก็กัดเหมือนกัน ก็เลยที่เคยบอก คนกัดกันนี้ คนที่มาฟังบอกว่า พูดหยาบคาย ที่จริงมันไม่ได้หยาบคาย ทะเลาะกัน หยาบคายกว่ากัดกัน พอกัดกันแล้ว ทะเลาะมันหยาบคาย กัดกันมัน ตรงไปตรงมา ก็กัดกันอย่าง ไม่รุนแรงเกินไป แต่ว่าในที่สุดก็เข้าใจกัน ก็มีความสุข มีความสงบ ไม่แค้นตัวนะ เอ๊ะ ก็ปีแล้วว่าที่พูดมา ไม่ทราบใคร จำได้ แต่ว่ายังงี้ก็ตาม ที่พูดถึงกลัวเวลาพูด หลุดปากออกไป หลุดปาก ออกไปว่า เตี่ยจะหาว่า หยาบคาย เตี่ยหาว่าพูดแรงเกินไป เตี่ยหาว่า พูดปิด ถ้าฟังแล้ว มีความสุข แล้วก็มาให้พร เราก็ให้พรกับทุกท่านที่อยู่ ที่นี้ว่า ให้มีความสุข สงบ ความสุข ความเจริญ ความพอใจ พอใจ อย่างที่รู้ว่า คนอื่นเขาพอใจด้วย เหมือนกัน ไม่ใช่พอใจ แล้วคนอื่นไม่พอใจ ขอดตั้งไว้ว่า **ทำให้ตัวเอง มีความพอใจ โดยที่让别人เขาเสีย คนอื่น เขาไม่พอใจ คนอื่น เขา เสียใจอันนี้ไม่ดี** ไม่ให้พร ถ้ามีความพอใจ แล้วก็สามารภ ให้คนอื่นมีความสุขพอใจ อันนี้ดีให้พร แล้วก็ขอ คงพอแล้ว ก็ขอให้พร...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๓)

ตั้งใจ/คิดดี/ทำดี

“...ความมุ่งมั่นของท่านทั้งนี้ แท้จริงคืออุดมคติที่ต่างคนได้วางไว้ในชีวิต และเป็นพลังยิ่งใหญ่ที่จะส่งเสริมให้สามารถก้าวไปถึงความสำเร็จในกิจทุกสิ่ง เมื่อบัดนี้ทุกคนมีอุดมคติและความตั้งใจพร้อมแล้ว ต้องรักษาไว้ให้หนักแน่นมั่นคงต่อไป อย่ายอมให้กาลเวลา ความเห็นแก่ตัว หรือสถานการณ์ใดๆ มาทำลายเสียได้...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๑๑)

“...เมื่อท่านตั้งใจดี มีแผนงานดี มีหลักวิชา มีเหตุผล มีสติรอบคอบ ในงานที่ทำแล้วจะเกิดความทราบตระหนักด้วยตนเองขึ้นว่า งานที่ทำนั้นจะได้ผลดีแน่นอน แม้อาจยังไม่ปรากฏผลในปัจจุบันทันตาเห็น ก็จะไม่แค้นใจได้ว่าความสำเร็จจะลุล่วงด้วยดีในเวลาต่อไป...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๖)

“...ถ้าได้**ปฏิบัติดีปฏิบัติถูกต้อง**และครบถ้วนทั้งทางวิชาการ และทางจิตใจแล้ว แม้ปริญญาบัตรจะสูญหายวอดวายไป หรือเลื้อครุย จะขาดยุ่ยกระจุยไป ผู้ทรงคุณวุฒิก็ยังมีคุณวุฒิ มีความดีอยู่ครบ ถึงแม้ ชีวิตร่างกายจะแตกสลายไป ความดีทั้งหลายก็จะยังคงอยู่ค้ำจุนโลก ตลอดกาล...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘)

“...ถ้าเรา**คิดดี ทำดี** ไม่ใช่แต่ปากนะ ทำอย่างจริงจัง คือสร้างสม สิ่งที่ดี ด้วยการปฏิบัติในสิ่งที่เรียกว่าดี หมายความว่าไม่เบียดเบียนผู้อื่น สร้างสรรค์ทำให้มีความเจริญ ทั้งวัตถุทั้งจิตใจ แล้วไม่ต้องกลัว. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๘)

“...ประเทศไทยนี้ ทำไมยังอยู่ได้ ก็เพราะพวกเราทุกคน ถ้าเรา สร้างความดี คือ ปฏิบัติในสิ่งที่บริสุทธิ์ใจ ที่สุจริต ที่**ตั้งใจดี** มันอาจมี ผิดพลาดบ้างแต่ไม่ได้**ตั้งใจ**ผิดพลาด **ตั้งใจ**ทำดี ก็เป็นการสร้างกำลัง ของบ้านเมือง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๘)

“...สมควรอย่างยิ่งที่แต่ละคนจะต้องมุ่งถึงความสำเร็จข้างหน้า และต้องมีปณิธานที่เที่ยงตรง ในอันที่จะนำเอาวิชาการที่ได้อุตสาหะ ศึกษาฝึกฝนมาได้ด้วยความยากลำบาก ไปปฏิบัติบำเพ็ญให้บังเกิดผล อย่างแท้จริง ซึ่งทุกคนย่อมปฏิบัติได้ไม่ยาก หากมีความ**ตั้งใจ**อันมั่นคง มีความ**มุ่งมั่น มุ่งเจริญ** มีสติรอบคอบ และมีใจอันบริสุทธิ์ปราศจาก อคติและความลุ่มหลงทั้งปวง...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยมหิดล : ๒๔ กันยายน ๒๕๑๙)

“...แต่ในสิ่งที่ถือเป็นความเดือดร้อน...ในสิ่งที่ไม่ดี ต้องหาความดี อยู่ได้เสมอ ข้าพเจ้าตั้งใจที่ท่านต้องเอาัดในที่นี้ ความจริงรู้ว่าเดือดร้อน แต่ตั้งใจให้รู้ว่าพวกเราใกล้ชิดกันอย่างไร ให้รู้ว่าคนทั้งหลายที่มาอยู่ในที่นี้ ก็มีอาชีพ มีวัย มีภาระงาน มีความคิดที่ต่างกันทั้งนั้น แต่ว่าล้วนมีความ **ตั้งใจ**อย่างเดียว เพื่อความปึกแผ่น ถึงมาอัดแอกันด้วยความปึกแผ่น...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๙)

“...พวกเราก็เหมือนกัน แต่ละคนมีหน้าที่ อาจจะมีส่วนในการทำให้ถ่วงความก้าวหน้าของกายใหญ่ คือประเทศชาติได้. อาจจะมีส่งเสริมกายใหญ่นี้คือประเทศชาติก็ได้. บางคนทำงานในทางสร้างสรรค์ก็สร้างสรรค์ได้มาก. คนเดียวสร้างสรรค์ได้มาก. แต่คนเดียวถ้าทำในทางทำลาย คนเดียวนั้นก็อาจจะทำลายได้เหมือนกัน. แต่ว่าโดยที่ชาติประกอบด้วยบุคคลจำนวนมาก ก็อาจจะมองไม่ค่อยเห็น แต่ต้องขอรับรองว่าแต่ละคนแต่ละคนที่**ทำดี** คือ ทำอะไรที่เรียกว่าดี ที่สร้างสรรค์ เว้นจากสิ่งที่ไม่ดี ที่ทุจริต ที่ทำลายนั้น ช่วยส่วนรวมได้เป็นอย่างมาก แม้อาจจะไม่เห็นก็ได้...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๒๑)

“...ยังก็ขอบใจท่านทั้งหลายที่มา แล้วก็มาให้พร แล้วมาครึกครื้นกัน ขอให้มีความสุขอนามัยที่แข็งแรง อย่าเครียดเกินไป คือว่าเครียดแล้วก็สุขภาพไม่ดี ก็ให้สุขภาพดี ๆ งานให้เรียบร้อย ได้สามารถที่จะปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยที่ไม่ทะเลาะกันมากเกินไป คือ สังเกตดูหมู่นี้คนหนึ่งพูดอย่าง คนหนึ่งพูดอีกอย่าง มันทะเลาะกัน ทะเลาะกันไม่มีประโยชน์ **คิดแต่ดี ๆ** แล้วก็บ้านเมืองก็จะเรียบร้อย ถ้าบ้านเมืองเรียบร้อย ทุกคนก็มีความสุข ก็ขอให้ทุกคนทำงาน ทำการ ทำอะไรมีความสำเร็จเรียบร้อย ทุกคนมีความสุข บ้านเมืองเจริญ ก็ขอให้ได้มีความสำเร็จทุกประการ”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๕)

“...แม่ ต้องเชื่อ เราเชื่อคนเดียว เชื่อแม่คนเดียว แต่ท่านอยู่ บนสวรรค์ เดียวนี้ท่านก็อยู่ที่นี่ ท่านก็ตักเตือนอยู่ว่า ให้**คิดดี ทำดี** ถูกต้อง ให้โอวาทกับตัวเองเพราะว่า ไม่มีใครให้โอวาทแล้ว เราสบายใจก็เข้าใจว่า ท่านทั้งหลายอาจจะได้ยิน ได้ยิน สมเด็จพระบรมราชาชนนี ท่านให้ โอวาทลูก แล้วเราก็ให้โอวาทข้าราชการ ใครต่อใครที่อยู่ในที่นี้ ประชาชน ทัวไปว่าทำอะไร ถ้า**ทำดี**ก็ปลาบปลื้มกัน ถ้าทำไม่ดีพิจารณาตัวเองว่า ไม่ดี เว้นไว้ ยังมีที่ควรจะเป็น...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๖)

“...พวกนี้ก็ประชาชนเหมือนกัน บางทีเขาก็นึกว่าไม่เป็นประชาชน ถูกให้โอวาทเหมือนกัน คนเขาว่าไม่ได้ ให้โอวาทจนเสียงแหบ แล้วถ้า ไม่ฟังก็เป็นเรื่องของเขา ถ้าให้โอวาทท่านก็เตือนตัวเอง แต่ถ้าฟังไปคิด ก็เชื่อไม่ใช่वादว่าพูดดี พูดถูกต้องทุกอย่าง แต่พยายามจะพูดให้คนคิด คำว่าให้แต่ละคน**คิดดี**ๆ ไม่เสียหายอะไร เพราะทำให้งานที่ท่านทำก็ เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไปได้ ทำให้เกิดผลแก่คนอื่นมากมาย...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๖)

ความรับผิดชอบ/รับผิดชอบ/รับชอบ

“...สำคัญที่สุด ต้องเข้าใจความหมายของคำว่า “**ความรับผิดชอบ**” ให้ถูกต้อง ขอให้เข้าใจว่า “**รับผิดชอบ**” ไม่ใช่การรับโทษ หรือถูกลงโทษ “**รับชอบ**” ไม่ใช่รางวัล หรือรับคำชมเชย การรู้จัก**รับผิดชอบ** หรือยอมรับรู้ว่าอะไรผิดพลาดเสียหาย และเสียหายเพราะอะไร เพียงใดนั้น มีประโยชน์ทำให้บุคคลรู้จักพิจารณาตนเอง ยอมรับความผิดของตนเองโดยใจจริง เป็นทางที่จะช่วยแก้ไขความผิดได้ และให้รู้ว่าจะต้องปฏิบัติแก้ไขใหม่ ส่วนการรู้จัก**รับชอบ**หรือรู้ว่าอะไรถูก อันได้แก่ถูกตามความมุ่งหมาย ถูกตามหลักวิชา ถูกตามวิธีการนั้น มีประโยชน์ทำให้ทราบแจ้งว่า จะทำให้งานเสร็จสมบูรณ์ได้อย่างไร จักได้ถือปฏิบัติต่อไป... **ความรับผิดชอบ** คือ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ จะหลีกเลี่ยงละเลยไม่ได้...”

(พระบรมราชาโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๙)

“...นายกฯ สั่งให้รองนายกฯ รองนายกฯ ก็เป็นซีอีโอ นายกฯ ก็เป็น ซีอีโอ ซูเปอร์นายกฯ ก็โยนให้ เพราะว่าบอกว่าเป็นผู้ชนะ ผู้ชนะกลายเป็น ผ่าหมดเลย แต่แท้จริงลูกน้องก็ต้อง**รับผิดชอบ** ซีอีโอไม่**รับผิดชอบ** อะไรเลย ต้องให้รองนายกฯ **รับผิดชอบ** มี ๗ คนใช้ใหม่ รองนายกฯ เป็น ผู้**รับผิดชอบ** ๗ คน เขา**รับผิดชอบ**เขาก็ผลักให้รัฐมนตรี**รับผิดชอบ** รัฐมนตรีก็บอกไม่**รับผิดชอบ** ต้องเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ รัฐมนตรีช่วย โยนให้ผู้ช่วยรัฐมนตรี**รับผิดชอบ** นายกฯ บอกว่าปลัดกระทรวง ไม่ต้อง **รับผิดชอบ** ก็ให้รองปลัด รองปลัดก็ให้อธิบดี แบบนี้เป็นการบอกว่า ไม่มีใคร**รับผิดชอบ** ลงท้ายให้ประชาชนซีอีโอทุกคน**รับผิดชอบ**หมด ไม่รู้จะทำอย่างไร

การปกครองสมัยนี้แปลกดีให้ประชาชน**รับผิดชอบ** คนที่เดือดร้อน คือข้าพเจ้าเองเดือดร้อน ท่านรองนายกฯ บอกว่า ทรงเป็นซูเปอร์ซีอีโอ ใช้ค่าอะไรจำไม่ได้แล้ว ลงท้ายเราก็**รับผิดชอบ**ทั้งหมด ประชาชนทั้ง ประเทศโยนให้พระเจ้าอยู่หัว**รับผิดชอบ**ทั้งหมด ซึ่งผิดรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญบอกว่าพระเจ้าอยู่หัวไม่ต้อง**รับผิดชอบ**อะไรเลย แถวหน้า มีนักกฎหมายที่บอกว่าไม่ต้อง**รับผิดชอบ**อะไรเลย ใครจะ**รับผิดชอบ** นี้ลำบากอย่างนี้ เชื่อว่า ท่านพูดเล่น ท่าน**รับผิดชอบ** ในที่สุดท่าน **รับผิดชอบ** ๒,๕๐๐ คน ท่านจะไปถามผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติว่า จำแนกออกเป็นอย่างไร ประกาศให้ประชาชนทราบ ให้ชาวต่างประเทศ ทราบ ใ้ ๒,๕๐๐ คน ไม่ก็คนที่ท่าน**รับผิดชอบ** ที่ตำรวจ ทหาร **รับผิดชอบ** หรือว่าได้ยิงได้ฆ่าเองไม่เท่าไร ไม่ถึงร้อย...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๕๖)

“...เมืองไทยประหลาด วิธีปกครอง อย่างไรก็ตาม นายกฯ **รับผิดชอบ** ทุกอย่าง ถ้า**รับผิดชอบ**ทุกอย่าง ต้องยอมรับการตำหนิ คือ ถ้าจะ**รับผิดชอบ**ทุกอย่าง บอกว่าผมสั่งคนเดียว ถ้าฉันก็สั่งคนเดียว ก็**รับผิดชอบ**ชี้คนเดียว เป็นของธรรมดา แต่ถ้าทำดี เรียบร้อย ทุกคนได้รับประโยชน์หมดทุกคน ตัวเองก็ได้รับประโยชน์ ทำอะไร**รับผิดชอบ** สิ่งที่ดี ก็โก้ คนที่**รับผิดชอบ**สิ่งที่ดี ที่ถูกต้อง อันนี้ที่สำคัญ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๕๖)

หน้าที่

“...ทั้งนี้เพราะการกระทำใดๆ เพื่อเพิ่มพูนในด้านปริมาณแล้ว ย่อมต้องคำนึงถึงคุณภาพไว้อยู่เสมอ ข้าพเจ้าได้เคยพูดถึงความสำคัญของเรื่องประเพณี เรื่องภาษา เรื่องความเป็นคน วันนี้ ใครที่จะพูดถึงเรื่อง**หน้าที่** เพราะ**หน้าที่**เป็นเรื่องสำคัญมากในการปฏิบัติการทำงาน คำว่า**หน้าที่**หมายถึง กิจที่ต้องทำ ในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพสมบูรณ์ และเมื่อมีสิทธิแล้วย่อมมี**หน้าที่** รัฐธรรมนูญการปกครองของประเทศต่างๆ จึงได้บัญญัติถึงสิทธิและ**หน้าที่**ของประชาชน พลเมืองไว้ให้เป็นหลักปฏิบัติ สิทธิและ**หน้าที่**เป็นสิ่งที่ควบคู่กันไป...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๓ สิงหาคม ๒๕๐๔)

“...บัดนี้ ทุกคนพร้อมที่จะเข้ารับ**หน้าที่** ตามความรู้ความสามารถแล้ว ขอให้เริ่มงานของท่านด้วยความมั่นใจและด้วยความหวังในขั้นต้นนี้ งานใน**หน้าที่**คงจะมีความสำคัญและความรับผิดชอบยังไม่มากนัก แต่ต่อๆ ไปก็จะต้องมีมากขึ้นเป็นอันดับ และจะต้องได้ทำงานเป็นบุคคลชั้นนำของประเทศในที่สุด สิ่งสำคัญสุด ที่ท่านจะต้องมีอยู่เสมอไปในการทำงาน คือ ความกระตือรือร้น ความบริสุทธิ์ใจ และอุดมคติ ซึ่งมีอยู่พร้อมมูลในตัวท่านแล้วในขณะนี้...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๐)

“...ในชีวิตการงานนั้น ทุกคนมีภาระอันหนักที่จะต้องกระทำมากมาย ประการแรกคือ**หน้าที่**ในงานอาชีพ ซึ่งควรจะต้องปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีทุกๆ อย่าง ประการต่อไป ได้แก่**หน้าที่**ที่จะต้องทำประโยชน์ให้แก่สังคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือจากสังคมโดยตรงและทางอ้อมอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมี**หน้าที่**ที่จะต้องปฏิบัติรับใช้ชาติบ้านเมืองในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยอีกประการหนึ่งด้วย...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศิลปากร : ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๒)

“...ทำ**หน้าที่**ในทางที่ดีก็คือ ทำในทางที่จะให้ชาติบ้านเมืองมีความมั่นคง มีความเจริญ และมีความผาสุกสงบอันยั่งยืน ซึ่งจะต้องทำด้วยสัจจะคือความจริงใจ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๙)

“...ข้าพเจ้าได้ทำอะไรที่ถูกต้องใจท่าน คือรักษาความเป็นอยู่ของประเทศชาติให้อยู่ดี ให้ปลอดภัย ไม่ใช่**หน้าที่**ของข้าพเจ้าคนเดียว เป็น**หน้าที่**ของทุกคน ใครอยากได้ความปึกแผ่น ใครอยากได้ความปลอดภัย ต้องทำให้เกิดความปึกแผ่น ให้เกิดความปลอดภัย...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๙)

ประโยชน์ส่วนรวม/ประโยชน์ส่วนตัว/เสียสละ

“...ในวงสังคมนั้นเล่า ท่านจะต้องรักษามารยาทอันดีงามสำหรับ
สุภาพชน รู้จักสัมมาคารวะ ไม่แข็งกระด้าง มีความอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ
พร้อมจะ**เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม...**”

(พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๖)

“...ฉะนั้นทุกคนที่ทำหน้าที่ตามอาชีพของตน หรือตามหน้าที่ของ
ตนอย่างเต็มที่ อย่าง**เสียสละ** เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น ก็เป็น
สิ่งที่สร้างเสริมความดีแก่ประเทศชาติในตัวอย่างที่สองคืองานที่ตนทำ
นอกเหนือจากหน้าที่การงานที่มีอยู่ คืองานที่เอื้อเพื่อคนอื่น งานที่จะ
สร้างสรรค์คิดค้นอะไรที่จะเป็น**ประโยชน์ต่อส่วนรวม**ได้ จะโดยตรง
หรือโดยอ้อมนั้นก็เป็นที่สมควรที่จะทำ ไม่ทำให้งานประจํานั้นเสียไป
ตรงข้ามส่งเสริมให้งานประจํานั้นดีขึ้น ส่งเสริมให้อยู่ดีกินดีขึ้น และมี
จิตใจที่มุ่งเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตใจที่มุ่งเพื่อให้เกิดความสามัคคีขึ้น
อันนี้เป็นสิ่งที่เท่ากับเป็นของขวัญ ที่นำมาให้อีกประการหนึ่ง...”

(พระราชดำรัสหนึ่งในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๗)

“...ใช่แล้ว เพื่อ**ประโยชน์ส่วนรวม** เพราะเหตุว่า**ประโยชน์ส่วนรวม**นี้ เป็น**ประโยชน์ส่วนตัว** แต่ทุกคนต้องการให้**ประโยชน์ส่วนตัว**สำเร็จ คือมีความพอใจนี้เอง แต่ว่าถ้าไม่คิดถึง**ประโยชน์ส่วนรวม** ก็ไม่ได้**ประโยชน์ส่วนตัว** เพราะว่าถ้าส่วนรวมไม่ได้รับ **ประโยชน์ส่วนตัว** ฟังแน่ นี่เป็นข้อสำคัญ ฉะนั้นความรู้สึกหรือข้อสังเกตอันนี้ เป็นจุดสำคัญมาก ที่จะต้องทำความเข้าใจกับตัวเอง ว่า**ประโยชน์ส่วนตัว**นั้น คือ**ประโยชน์ส่วนรวม**หรือจะว่า**ประโยชน์ส่วนรวม**นั้น คือ**ประโยชน์ส่วนตัว** พูดได้ กลับได้บางครั้งกลับไม่ได้นะ แต่คำนี้ก็กลับได้ **ประโยชน์ส่วนรวม**คือ**ประโยชน์ส่วนตัว** **ประโยชน์ส่วนตัว**คือ**ประโยชน์ส่วนรวม** อันนี้ก็ข้อสังเกตอีกอย่างหนึ่ง...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๒๐)

“... “ขาดทุนเป็นการได้กำไรของเรา” หรือ “การขาดทุนของเราเป็นการได้กำไรของเรา” เป็นการได้กำไรของเรา”... “การขาดทุน ของเราเป็นการได้กำไรของเรา” หรือ “เราขาดทุนเราได้กำไร” ...**Our loss is our gain.** ...เราจึงอธิบายว่า ในการกระทำใดๆ ถ้าเรายอมลงทุนลงแรงไปก็เหมือนเสียเปล่า แต่ในที่สุด เรากลับจะได้รับผลดี ทั้งทางตรง ทางอ้อม เรื่องนี้ตรงกับงานของรัฐบาล โดยแท้ ถ้าหากว่าอยากให้ประชาชนอยู่ดีกินดี รัฐบาลจะต้องลงทุน ต้องสร้าง โครงการซึ่งต้องใช้เงินจำนวนเป็นร้อยเป็นพันเป็นหมื่นล้าน ถ้าทำไป ก็เป็น “loss” เป็นการเสีย เป็นการขาดทุน เป็นการจ่ายคือรัฐบาลต้อง ตั้งงบประมาณรายจ่าย ซึ่งมาจากเงินของประชาชนแต่ถ้าถ้าโครงการดี ในไม่ช้าประชาชนก็จะได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป ส่วนรัฐบาลไม่ได้อะไร แต่ข้อนี้ถ้าดูให้ดีๆ จะเห็นว่า ถ้าราษฎรอยู่ดีกินดี มีรายได้...เขาก็สามารถเสียภาษีได้มากขึ้น...ทางวิชา เศรษฐศาสตร์แท้ๆ ก็เป็นอย่างนี้ได้เหมือนกัน มติหรือคติพจน์ที่ว่า “ขาดทุนทำให้มีกำไรได้” นั่นก็เป็นอันพิสูจน์ได้แล้ว...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๓๔)

“...ในปีใหม่นี้ ขอให้ท่านทั้งหลาย จงรักษาความสามัคคี และ
จิตใจอันดีนี้ไว้ให้มั่นคง แล้วพยายามเร่งรัดปฏิบัติสรรพกิจการงาน
ให้ประสานสอดคล้อง และเกื้อกูลกัน ด้วยความสุจริตบริสุทธิ์ใจ และ
ด้วยความไม่ประมาท โดยยึดเอาประเทศชาติ และ**ประโยชน์ของส่วนรวม**
เป็นจุดหมายสูงสุด...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ :

๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓)

ความสามัคคี/ร่วมมือ/ปรองดอง

“...สามัคคีที่สำคัญที่สุดคืออะไร ก็คือสามัคคีในชาติ ไม่ใช่ว่าความสามัคคีในคณะไม่ดี แต่ต้องระวัง ถ้าสามัคคีกัน แต่จะไปก้าวก้าวหรือไปทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ในสถาบันก็เป็นความผิด ถ้าสามัคคีในสถาบันไปทำให้คนอื่นเสียหายหรือเดือดร้อนก็ไม่ดี เพราะทำให้เสียหายต่อสามัคคีของชาติ...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๓ สิงหาคม ๒๕๐๔)

“...ท่านจะทำงานอะไรก็ตาม ขอให้ระลึกไว้ว่า งานเกษตรกรรมนี้ กว้างขวางมาก ตั้งแต่การผลิตรวมทั้งการค้นคว้าเพื่อการผลิต การจัดการ ทุนกระทั่ง การจำหน่ายผลผลิต แต่ละคนจึงพยายามทำงานให้สุดความสามารถ ความรู้ความชำนาญของตัว และร่วมมือกันทุกๆ ฝ่าย การเกษตรจึงจะก้าวหน้าเป็นผลดีถึงส่วนรวมได้...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๙ กรกฎาคม ๒๕๐๗)

“...ในการนั้น จำเป็นที่สุดที่จะต้องใช้วิชาการทำงาน**ร่วมมือกัน** ให้ประสานสอดคล้องทุกฝ่าย... นิสิตนักศึกษาทุกคณะควรจะารู้จัก ร่วมกันและร่วมงานกัน ตั้งแต่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ไม่สมควร อย่างยิ่งที่จะแบ่งแยกกัน ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ ทั้งสิ้น และเมื่อสำเร็จจาก มหาวิทยาลัยไปแล้วก็ต้อง**ร่วมมือ**ร่วมงานกัน ทั้งต้องประสานงานกับผู้อื่น ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป งานทุกด้านจึงจะดำเนินลุล่วงไปได้โดยราบรื่น...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๕)

“...**สามัคคี**กัน ประองตองกัน นี่ความหมายของความ**สามัคคี** ใใครๆ ก็บอกว่า ให้**สามัคคี**ประองตองกัน ช่วยเหลือเพื่อประเทศชาติ แปลว่าอะไรก็ไม่รู้ แต่ว่าลองดูคนหนึ่งคนใดที่อยู่ท่ามกลางนี้ เรียกร้อง พื้นที่สำหรับยืนเกินจำเป็น โดยอ้างความสุขส่วนตัว คนอื่นก็ต้องประท้วง เราทั้งหลายอยู่ได้ก็เพราะว่า มี**ความสามัคคี**ประองตองกัน...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา : ๔ ธันวาคม ๒๕๑๘)

“...ที่สำคัญที่สุดเพราะว่า ตามที่ได้กล่าวเมื่อตะกี้ว่า แต่ละคนจะตั้งอยู่ใน**ความสามัคคี** ช่วยร่วมแรงกัน เพื่อที่จะปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์ต่ออะไร ตอนนี้ก็ต้องบอกว่าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือต่อชาติบ้านเมือง เชื่อว่าท่านทั้งหลายก็มีความปรารถนาดีโดยแท้ ไม่ใช่ดีบ้างไม่ดีบ้างแต่ดีโดยแท้ว่าตั้งใจที่จะเข้าหากัน ร่วมแรงกัน ปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม เพื่อประเทศชาติ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๒๐)

“...คำว่า “**สามัคคี**” นี้ขอวิเคราะห์ศัพท์ ว่าเป็นการกระทำของแต่ละคน ทำความดีเว้นจากความไม่ดี มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ของแต่ละบุคคล. อย่างนี้ถ้าชาติ**สามัคคี** ชาติก็ไม่แตกสลาย คุณไว้ติด. คำว่าคุณนี้ อาจจะไม่ชอบกันเพราะเหมือนควบคุณเพราะเหมือนควบคุณ เหมือนคุณชัง แต่คุณหมายความว่าอยู่ติด อยู่เป็นชาติได้...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๒๑)

“...อีกอย่างหนึ่งที่จะแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้ ก็ได้พูดแล้ว ท่านก็คงได้ฟังแล้ว ได้พูดเมื่อวานนี้เองในพิธีสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ ตอนแรกได้พูดว่าคนไทยเรา ที่รักษาเอกราชอธิปไตยไว้ได้ ก็โดยอาศัยการที่ “รู้จักความ**สามัคคี** และรู้จักทำหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ให้ประสานส่งเสริมกัน” ความจริงเขียนไว้ว่า “รู้จักความ**สามัคคี**” ... การที่จะรู้จัก**สามัคคี** ก็ลำบากมาก เพราะคนหลายๆ รู้จักกันทั่วถึงไม่ค่อยได้ แต่ “รู้จัก**สามัคคี**” ควรจะใช้ได้ เพราะหมายความว่า ทุกคนถือว่า ตนเป็นคนไทย มีอะไรเกิดขึ้นก็ตาม ทุกคนรู้ว่าต้องมี**ความสามัคคี** “รู้” ก็คือ “ทราบ” ทราบความหมายของ**สามัคคี** “รัก” คือ “นิยม” นิยมความ**สามัคคี** เพราะเหตุใดคนไทยจึง “รู้จัก**สามัคคี**” ก็เพราะคนไทยนี้ฉลาด ไม่ใช่ไม่ฉลาด คนไทยนี้ฉลาด รู้ว่าถ้าหากเมืองไทยไม่ใช่**ความสามัคคี** ไม่เห็นอกเห็นใจกัน ไม่ใช่อะไรที่จะพอรับกันได้ พอที่จะใช้ได้ ก็คงจะไม่ได้ทำอะไร หมายความว่า ทำมาหากินก็ไม่ได้ ทำมาหากิน เพราะว่าไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีความสงบ จะต้อง “รู้จัก**สามัคคี**” หมายความว่า รู้จักการอะลุ่มอล่วยกัน แม้จะไม่ใช่อุปถัมภ์เต็มที่ คือหมายความว่า ไม่ถูกหลักวิชาเต็มที่ ก็จะต้องใช้ เพราะว่าถ้าไม่ใช่ก็ไม่มีความอะไรใช้ อาจมีสิ่งที่มีอยู่แล้วที่จะใช้ไปได้ชั่วคราว คุณภาพอาจไม่ค่อยดีนักทุกสิ่งทุกอย่าง

ไม่มีอะไรที่ตีรอยเปอร์เซ็นต์ แต่ว่าต้องใช้อะไรที่พอใช้ได้ไป ไม่อย่างนั้น
ไม่มีวันที่จะมีชีวิตรอดได้ ... ตอนนีถึรฐษฐฐฐ “รู้รัก**สามัคคี**” เขฐจะฐฐฐฐ
ว้ฐเมื่อเขฐมีรฐฐฐได้ เขฐก็ฐจะยฐนฐฐฐฐฐฐฐฐ เพื่อชฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
ค้ฐฐ
และรู้ว้ฐ “การเสฐฐฐค้ฐฐฐค้ฐฐฐ” ฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
ยฐฐ
การปฏิบัติโดยวิธีการที่อฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
ด้วย**ความสามัคคี**ค้ฐฐฐ “รู้รัก**สามัคคี**” น้ฐฐฐ ก็ค้ฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
... ความจริงฐฐฐ
สมฐฐ
เมฐฐฐ
แกค้ฐฐฐว้ “จ้ฐฐ” ฐฐฐ “รู้” ฐฐฐ “รู้” ฐฐฐ “จ้ฐฐ” ก็ข้ฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
ได้ฐฐ
ความสามัคคี” ฐฐฐ
“รู้รัก**ความสามัคคี**” น้ฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐฐ
ก็ฐฐ

(พระรฐฐ
๔ ฐฐฐฐฐฐฐฐ ๒๕๓๔)

“...ยังไม่ได้พูดถึงคำที่เคยพูดทุกครั้ง คือต้อง**สามัคคี**กัน. ต้องไม่
ปิดขากันมากเกินไป. แต่ว่าไม่ได้หมายความว่า จะต้องทำแบบที่บางคน
นึกจะทำ. จะต้องให้ทุกคนมีโอกาสทำงาน ทำงานตามหน้าที่. เมื่อทำงาน
ตามหน้าที่แล้ว ก็ต้องหวังดีต่อผู้อื่น นี่เป็นหลักที่สำคัญ. ต้องทำงาน
ด้วยการเห็นอกเห็นใจกัน และทำด้วยความซื่อสัตย์เพียร. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :

๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...ข้าพเจ้าขอส่งความปรารถนาดี มาอวยพรแก่ท่านทุกๆ คน
ทั้งขอขอบใจท่านเป็นอย่างมาก ที่มีไมตรีจิตร่วมมือ สนับสนุนข้าพเจ้า
ในภาระทั้งปวงด้วยดีตลอดมา ในรอบปีที่ผ่านมา มีเหตุการณ์หลายอย่าง
เกิดขึ้นในบ้านเมืองเรา ที่สำคัญควรแก่การชื่นชม เป็นพิเศษ ก็คือการที่
นักกีฬาของเรา ได้เหรียญทอง และเหรียญทองแดง ในการแข่งขันกีฬา
โอลิมปิก ตกถึงปลายปี ก็มีเหตุการณ์ที่น่าเศร้าสลดใจ คือเกิดอุทกภัย
ครั้งใหญ่ที่ภาคใต้ เป็นผลให้ชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนต้องสูญเสีย
ไปมิใช่น้อย แต่ภัยพิบัติครั้งนี้ ก็ทำให้ได้เห็นน้ำใจ และ**ความสามัคคี**ของ
คนไทย อย่างเด่นชัดอีกครั้งหนึ่ง เราต่างพร้อมใจ และเต็มใจช่วยเหลือ
กันและกันทันที โดยเต็มกำลังและเสียสละ ชื่อนี้ น่าจะเป็นเครื่องยืนยัน

ได้เป็นอย่างดี ถึง**ความสามัคคี** และความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน ที่ยังมีบริบูรณ์ อยู่ในจิตใจของคนไทย ทำให้มั่นใจได้ว่า ไม่ว่าประเทศของเรา จะประสบกับปัญหา หรือภาวะอันไม่ปกติใดๆ คนไทยเราจะหันหน้าเข้าหากัน และร่วมมือร่วมใจกัน ปฏิบัติแก้ไข ให้ผ่านพ้นปัญหา หรือภาวะการณ์นั้นๆ ไปได้อย่างแน่นอน...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ :

๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓)

“...ทำยังไงให้ก้าวหน้า คือ จะต้อง**สามัคคี**กัน ร่วมกันทำ แล้วถ้า ร่วมกันทำ มันก้าวหน้าได้ แต่ถ้าไม่ร่วมกันทำ ไม่ ไม่มีทางก้าวหน้า แล้วข้อสำคัญเรามานึกถึงคำว่า ทัศนะของแต่ละคน ความคิดของแต่ละคน ก็มีความคิดดีทั้งนั้น แต่ว่าทัศนะของอีกคนหรือความคิด หรือ เกณฑ์ของคนอื่น มันไม่เหมือนกัน ก็ขัดกัน ถ้าเรามีความคิดอย่างหนึ่ง แล้วก็มาพูดกับอีกคน เขาบอกไม่ ไม่ถูก เขาก็มีสิทธิ์ที่จะบอกว่าไม่ถูก แต่ตอนนี้เราจะทำยังไง ถ้าหากว่ามีความคิดใน ใจงานอะไรอย่างหนึ่ง คนหนึ่งบอกต้องทำอย่างนี้ อีกคนบอกทำอีกอย่าง ขัดกัน มันจะสำเร็จ ได้อย่างไร มันไม่มีทางสำเร็จ แต่ว่าทางสำเร็จมันมี อยู่ที่จะต้องละทิ้งใจ ถ้าหากว่ามาพูดกัน และจะเห็นได้ว่ามีทาง ใจงานอะไรก็ตาม ความจริง มันมีทางเดียว ไม่ใช่มีหลายทาง ถ้ามีหลายทาง บางทีก็มาดูดี ๆ มันก็

ทางเดียวกัน ทางที่จะทำให้งานสำเร็จนะ ไม่ใช่มีหลายทาง มันมีทางเดียว แต่ความคิดไม่เหมือนกัน มีจับเกณฑ์ของตัวเป็นใหญ่ อีกคนหนึ่ง เขาก็มีเกณฑ์ของเขา ฉะนั้นจะต้องให้**ปรองดอง**กันได้

คำว่า **ปรองดอง** คำว่า **สามัคคี** สำคัญมาก ต้องมาหาทางที่ ที่มารวมปรองดองได้ แต่ว่าที่เป็นอย่างนี้ คน ๒ คน ความคิดไม่เหมือนกัน มีไม่เหมือน มีให้เหมือนกันไม่ได้ คน คนแต่ละคนมีความคิดต่างกัน มีแนวชีวิตคนละอย่าง ได้เรียนรู้มาคนละอย่าง ได้มีประสบการณ์ มาคนละอย่าง แต่ว่าถ้ามา มาสัมมนากันนะ เชิงปฏิบัติการ ก็จะสามารถ แล้วไต่ค่าเชิงปฏิบัติการนะ ต้องปฏิบัติ ถ้าทำสัมมนาเชิงปฏิบัติการ แต่ไม่ได้ปฏิบัติ อย่างวันนี้ละ ไม่ใช่สัมมนาเชิงปฏิบัติการ นี่แหละพูด และพูดอยู่คนเดียว ถ้ามาพูดกัน คุยกัน และปฏิบัติ นี่ก็เป็น เป็นสัมมนาเชิงปฏิบัติการ แต่ว่าการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ แบบที่เราทำ ๆ กัน มันไม่ใช่ มันก็ ขอโทษนะ เป็นการไปเที่ยว ไปเที่ยวรถไฟนะ ก็มันไม่ถูก ถ้าหากว่าพูดกันให้รู้เรื่อง นั่นจะมีประโยชน์ ถึงต้องดูว่า แต่ละคน มีความคิดแตกต่างกัน ต้องพยายามที่จะให้ ความคิดนั้น ความแตกต่างนั้น มา**ปรองดอง**กัน

แต่อีกอย่างหนึ่งที่จะพูด จะพูดแล้วก็แต่ละคนก็ต้องโกรธตัวเอง ไม่ใช่โกรธคนอื่น อย่างคนที่ มีความคิดอย่างหนึ่ง แล้วก็ไปเจอคนที่มีความคิดอีกอย่าง ก็โกรธเขา รู้สึกโกรธ รู้สึกเคือง ว่าทำไมเขาไม่ ไม่มี ความคิดเหมือนกัน ไ้ไม่มีความคิดเหมือนกันนะ มันเป็นไปได้ แต่ที่หน้าโกรธที่สุดก็คือ ตอนนี่เราคิดอย่างนี้ พຼ່งนี้เราคิดอีกอย่าง ชัดกันเอง ชัดกับตัว ตัวเราเอง ในตัวเราเองนะชัดกัน...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๕๔)

ความสุข/ความเจริญ

“...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง **ความสุขความเจริญ**ที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วย**ความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำ** ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น **ความเจริญ**ที่แท้มีลักษณะเป็นการสร้างสรรค์ เพราะอำนวยประโยชน์ถึงผู้อื่นและส่วนรวมด้วย...”

(พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๘)

“...ทำเพื่ออะไร ทำเพื่อ**ความสุข** ทุกคนก็ต้องการ**ความสุข** แต่ว่าถ้า**ความสุข**เป็นของคุณคน ก็เป็น**ความสุข**ที่โง่...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๑๘)

“...เรื่องของความคิดที่ขัดกัน มีคนละมาตรฐาน เขาเรียกภาษาอังกฤษว่า double standard double ก็สองอย่าง standard ก็เกณฑ์ เกณฑ์หรือมาตรฐาน มาตรฐานที่มี ๒ อย่าง คือหมายความว่า เราคิดว่า สำหรับตัวเราอะไรดี แล้วก็บอก แต่ว่าไปพูดกับอีกคน ไปพูดอีกอย่างว่า อันนั้นเป็นดีสำหรับเขา เป็น double standard อย่างสำหรับเราคนไทย ถือว่า ทำอะไรอย่างหนึ่งดี แต่เราไปบอกว่าของ ของต่างประเทศเขาพูด อย่างนั้น เขาไม่ดี เหนี่ยเรามี double standard ใจคำว่า double standard เหนี่ย มันทำให้ ทำให้**ความเจริญ**ไม่เกิดขึ้น...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๔)

ทฤษฎีใหม่ ▶▶

ทฤษฎีใหม่

“...แม้แต่กิจการ ที่นายฯ ได้พูดถึงเรื่อง**ทฤษฎีใหม่** เรื่องอะไรพวกนี้ก็ต้องมีผู้ที่สนับสนุน เพราะว่าชาวบ้านหรือเกษตรกรอาจจะไม่มีทุนพอสำหรับเริ่มโครงการ. แต่ถ้าสนับสนุนแล้ว คือเอกชนสนับสนุนก็ได้ ทางราชการก็สนับสนุนด้วย เงินที่สนับสนุนจะเป็นเงินที่ทำงาน. เงินทำงานนี้ก็หมายความว่าเมื่อมีผลขึ้นมา มีผลขึ้นมาต่อเกษตรกร และมีผลต่อประเทศชาติในส่วนรวม. เศรษฐกิจของประเทศชาติก็จะไม่ฝืดเคือง และอย่างนี้ก็ได้เร็วพอใช้.

เมื่อไม่กี่เดือนมานี้มีคนเอาที่ดินมาให้...เขาให้. จะทำโครงการอะไรก็ได้. ตอนแรกเขานึกจะตั้งวัด. มีเพื่อนของเขาตัดค้านว่า มีวัดอยู่แล้ว. เขาก็เลยบอกว่าจะตั้งที่พักสำหรับโรงพยาบาล ซึ่งอยู่ห่างจากที่นั่นประมาณหนึ่งกิโลเมตร. ในที่สุดเขาเอามาให้ บอกว่าทำอะไรก็ได้. เรานึกว่าถ้าทำที่พักโรงพยาบาลก็อาจจะยังไม่มีประโยชน์ทันที. จึงตกลงทำโครงการสาธิต **“ทฤษฎีใหม่”** ในที่ที่เหลือ. ส่วนหนึ่งจะทำการเพาะปลูกแบบชาวบ้าน แบบไม่ได้ส่งเสริม หมายความว่าใช้น้ำฝนใช้ธรรมชาติ. อีกส่วนหนึ่งจะทำแบบ **“ทฤษฎีใหม่”** โดยขุดสระและแบ่งเป็นส่วนที่จะปลูกข้าว และส่วนที่จะปลูกไม้ยืนต้น กับปลูกพืชไร่พืชสวน. ...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๐)

“...**ทฤษฎีใหม่**นี้เกิดขึ้นมาอย่างไร. ก็มาจากการปฏิบัติ ซึ่งเป็น การปฏิบัติของคนอื่นด้วยตั้งแต่ต้น. ก่อนที่เกิดเป็น**ทฤษฎีใหม่**ตามที่ เรียกว่า**ทฤษฎีใหม่**ในพระราชดำริ คือ การพัฒนาทางการเกษตร โดย พาะปลูกหลายอย่างในที่เดียวกัน หรือผลัดปลูกหมุนเวียนกัน. อย่างเช่น เขาปลูกข้าว หลังจากฤดูกาลข้าว เขาก็ปลูกถั่ว อย่างนี้เป็น**ทฤษฎีใหม่** แล้ว ... เมื่อเป็น**ทฤษฎีใหม่**แล้ว ก็มาเข้าเป็นเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง. คนที่ทำนี้ ต้องไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ฟุ้งเฟ้อ. ได้เขียนไว้ในทฤษฎีใหม่ว่าลำบาก เพราะผู้ที่ปฏิบัติ ต้องมีความเพียร และต้องอดทน. ... และไม่ใช่ว่าทำ ได้ทุกแห่ง ต้องเลือกที่. ... แล้วแต่สภาพของภูมิภาคประเทศ ... เศรษฐกิจ พอเพียง และ**ทฤษฎีใหม่** สองอย่างนี้จะทำความเจริญแก่ประเทศได้. แต่ต้องมีความเพียร แล้วต้องอดทน ต้องไม่ใจร้อน ต้องไม่พูดมาก ต้องไม่ทะเลาะกัน. ถ้าทำโดยเข้าใจกัน เชื่อว่าทุกคนจะมีความพอใจได้...”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา :
๔ ธันวาคม ๒๕๔๑)

ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ :

.....

กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๘๖๒ ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๒๔๐๗ หรือ ๕๑๐๓

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๖๑๒๗

sufficiency@nesdb.go.th หรือเยี่ยมชมได้ที่

<http://www.sufficiencyeconomy.org>